

På flykt

Praxis och reflektioner
Jamtli, hösten 2004

Marcus Berglund

På flykt

Praxis - genomgång och reflektioner

Sidhänvisning

1. Organisation och struktur	sida 2
2. Samarbetet mellan projektet och berörda enheter	sida 4
3. Förberedelseperioden	sida 8
4. Utvärdering med projektledare och pedagoger	sida 10
5. Introduktion, avslut och pedagogernas reflektioner...	sida 13
6. Aktörernas gemensamma utvärdering	sida 15
7. Individuella utvärderingar från aktörerna	sida 18
8. Detaljerade rollbeskrivningar	sida 23
9. Rekvisitalistor	sida 33

Ytterligare material bifogat i pappersform: Utvärderingar från klasser och enskilda elever

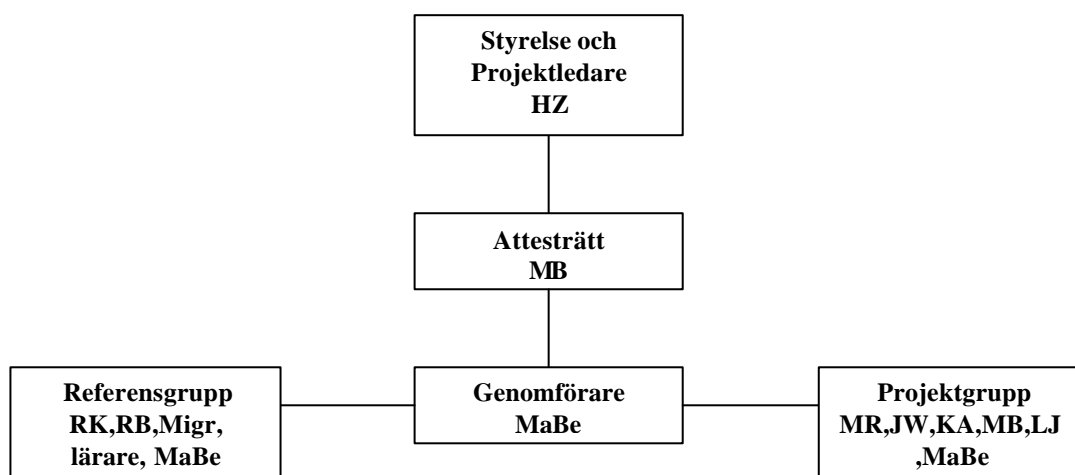
Inledande kommentarer

Det här materialet består dels av minnesanteckningar från olika möten som hållits i syfte att utvärdera projektet från olika perspektiv och dels av redogörelser för hur olika delar av På flykt fungerat rent praktiskt. Mötesanteckningarna är renskrivna och systematiserade men inte redigerade i förhållande till varandra vilket gör att vissa diskussioner återkommer på mer än ett ställe. Istället för att i efterhand börja ändra i mötesanteckningar för att de ska passa texten som helhet har jag istället valt att låta allt komma med i sin ursprungliga form. Detta för att undvika risken att nyanser i hur vi tidigare uttryckt oss ska gå förlorad för utvärderarna. Då texten hänvisar till "mig" och "jag" är det Marcus som avses, "vi" syftar om inte annat har angetts till de som är angivna som mötesdeltagare i rubriken och i övrigt hänvisas till personnamn. Vi räknar med att det här materialet efter hand kommer att kompletteras med fler utvärderingar från skolor och enskilda elever och dessa vidarebefordras hädanefter allt eftersom de kommer in. I övrigt står vi som arbetat med projektet givetvis till förfogande för att, i den mån vi kan, besvara alla frågor eller oklarheter som eventuellt dyker upp under arbetet med utvärderingen.

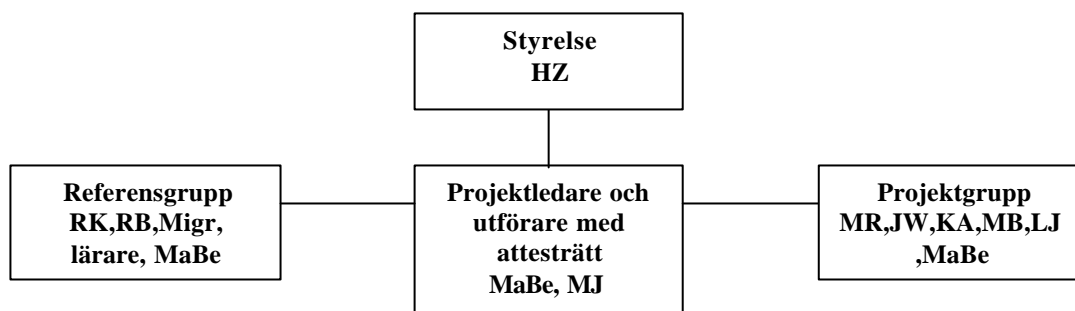
Marcus Berglund
Projektledare

1. Organisation och struktur

Vid projekttidens början var de strukturer under vilka På flykt skulle utföras inte helt färdigställda, eller i alla fall skapade på ett sätt som senare skulle visa sig vara opraktiska. Henrik stod som projektledare och Malin hade attesträtt medan jag skulle stå för de praktiska arbetsinsatserna och under projektets genomförande även vara aktör. Det visade sig snart vara en besvärlig arbetsordning eftersom jag blev beroende av beslut och underskrifter i två led för att kunna utföra mitt arbete, från personer med begränsad tid avsatt för projektet. Den inledande arbetsordningen kan beskrivas i följande organigram.

Efter ett par månader blev Malin projektledare och när hon sedermera gått på barnledighet och Mia kommit in på deltid i hennes ställe övergick projektledarposten till att delas mellan henne och mig, medan jag fick vänta ytterligare en liten tid på att få egen attesträtt. Den nya och mer praktiska strukturen blev således:

Även om denna utveckling är självklar för oss som var involverade tål den att upprepas eftersom det finns lärdomar att dra från hur man planerar genomförande av detta eller andra projekt i framtiden. Det är förvirrande att bli anställd för att genomföra ett specifikt uppdrag och samtidigt inte ges de grundläggande befogenheter som krävs för att man i praktiken ska kunna genomföra det. Gissningsvis var orsaken till den inledande arbetsordningen att man

från ledningshåll då fortfarande var osäkra på hur mycket förtroende man vågade ge mig då jag tidigare enbart arbetat som aktör och inte med organisatoriska frågor på Jamtli. Den erfarenhet som kan dras av det så här i efterhand är att denna försiktighet försämrade mina förutsättningar att kunna göra ett bra arbete eftersom det tidiga planeringsskedet är mycket centralt och att man i detta tar olika roller beroende på om man ser sig själv som projektledare eller enbart genomförare av andras idéer. Jag uppfattade mig som någonstans där emellan, med förväntningar på mig att skapa ett bra projekt och som den enda person med komplett översikt över arbetet men samtidigt utan befogenheter att ta egna beslut. För programmets själva grundinnehåll, de perspektiv vi ville använda oss av liksom budgetfördelningen spelade det mindre roll eftersom detta var något som vi kom att arbeta kontinuerligt med under hela perioden. Mer betydde det för arbetsfördelningen eftersom den föreföll att stå färdig när jag började och senare, då det var för sent att ändra på den, skulle visa sig vara opraktisk.

Vid skapandet av större projekt brukar man ju i allmänhet prata om fyra arbetsnivåer.

1. Styrelse
2. Projektledare
3. Producent
4. Utförare

Styrelsen ger vägledning och övergripande direktiv runt syfte och mål medan projektledarens roll är att utforma det konkreta projektet i fråga om detaljerad planläggning och genomförande i syfte att uppnå dessa mål. Producenten är den som ser till att alla de praktiska omständigheter som krävs finns på plats och att praktiska problem som uppstår under projektets genomförande åtgärdas. Utförarna är de som utför arbetet.

Både jag och Mia var uppbundna i tre av dessa nivåer, båda två som projektledare, båda som producenter och båda som utförare, aktör respektive pedagog. Detta behöver inte vara fel, eftersom det förstås är viktigare att allt fungerar än att man upprätthåller teoretiska principer, men för oss innebar det i det här fallet följande konsekvenser:

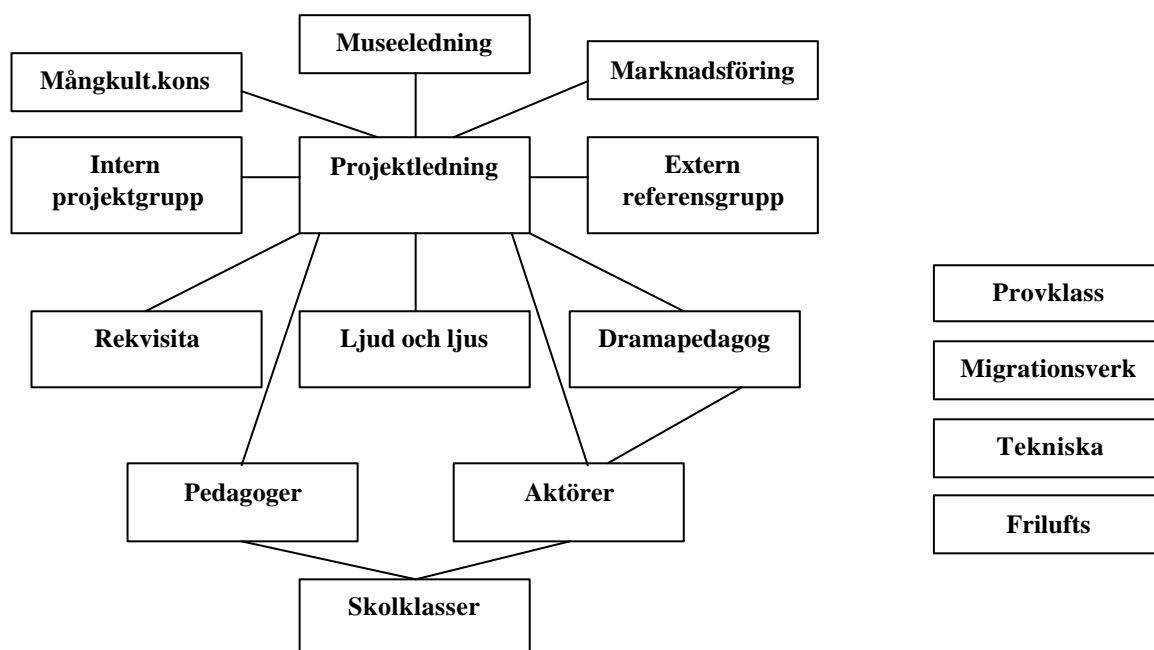
- ? Ingen av oss hade någonsin möjlighet att överblicka projektet i sin helhet. Utan möjligheten att se resultatet av vårt eget arbete gick det heller inte att bedöma eller utveckla det under tiden som det pågick.
- ? Ingen av oss hade möjlighet att ta tag i de praktiska problem som uppstod under själva projektförloppet utan att lämna vår respektive post och därmed försämra kvalitén på skolprogrammet.
- ? Ingen av oss hade möjlighet att ta hand om och följa de media som intresserade sig för projektet. Detta innebar att båda lokaltidningarna skrev artiklar som enbart baserade sig på lösryckta intryck från programmet utan de sammanhang eller den bakgrundsinformation som vi hade kunnat ge dem och som hade gett dem underlag till mer välunderbyggda artiklar än de som de nu publicerade.

Nu infann sig lyckligtvis inga större problem under projektets utförandefas, men om det hade gjorts det hade vår arbetsfördelning inneburit en oerhört låg beredskap för detta. Inför kommande uppsättningar av På flykt och även andra projekt av liknande karaktär vill jag, baserat på upplevelsorna från detta projekt rekommendera:

- ? En tydlig projektledarroll med tillhörande befogenheter för den eller de som ansvarar för projektet redan från första anställningsdagen.
- ? Att en av dessa befogenheter ska vara att styra organisation och arbetsfördelning av det egna projektet och att dessa därmed inte ska vara förutbestämda.

I avsaknad av en person med möjlighet att överblicka helheten var den egentliga projektledningen under projektets genomförandefas indelad på tre enheter. Mia och Lena T tog sig an allt det som hörde till förberedelser, introduktion och avslut för varje klass, Lisbeth höll i aktörsgruppen och jag, i mån av den tid jag fick över från rollspelandet, de praktiska och oförutsedda saker som låg utanför själva programmet. Jag och Mia försökte dela upp mediakontakterna mellan oss så gott det gick och i den mån någon av oss lyckades gå undan. Lyckligtvis inträffade som sagt inga större oförutsedda händelser vilket gjorde att vi klarade oss med den arbets- och ansvarsfördelningen denna gång.

2. Samarbetet mellan projektet och berörda enheter

Museiledning

Kommunikationen med ledningen har fungerat väl under hela perioden och jag anser att båda parter har uppvisat god flexibilitet då det, i synnerhet vid årets början, framkom att det fanns lite olika tankar runt detaljer i projektets utformning. Ledningen har under hela året varit bra på att presentera projektet i olika publika sammanhang och efter att beslutsfattandet lades ner på sektionsnivå i våras även visat att man haft förtroende för oss som genomförare.

Mångkulturkonsulenten

Samarbetet med Lena Johansson har varit helt centralt, dels i fråga om att ta fram de grundläggande perspektiven för hur museet skulle ta sig an ämnet och dels även i framtagandet av flyktidentiteter och förberedelsematerial för klasserna. Från januari till slutet av augusti var Lena nästan uteslutande den person som jag samarbetade med och det har under hela vägen varit inspirerande och fungerat mycket bra. En lite besvärande omständighet var att Lena avslutade sin tjänst innan projektets genomförandefas tog sin början, men eftersom vi alla kände till detta i förväg lyckades vi arbeta runt det.

Marknadsföring

Röda Korset lät oss använda bilder från deras internationella bildbank fritt utan kostnader så länge vi angav dem som samarbetspartner. Detta passade både oss och Röda Korset bra och det samarbetet fungerade helt smärtfritt. Ingemar Mårs framställde det informationsmaterial (färgfolder och bifogade lösblad) som vi marknadsförde projektet med gentemot skolor och allmänhet. Ingemar var väldigt bra att arbeta med, han kunde efter att ha mottagit text- och bildmaterial snabbt framställa olika förslag på broschyrer som vi sedan kunde diskutera och redigera tills alla var nöjda. Snabbt, flexibelt och effektivt. I övrigt framställde vi det mer detaljerade informationsmaterialet själva. Eftersom detta var till lärare och rektorer som redan fastnat för den inledande marknadsföringen upplevde vi det som att det gick bra att göra mindre proffsiga A4- utskrifter från Word för detta ändamål.

Intern projektgrupp

Denna grupp bestod av Marcel Rådström, Jeanette Wahl, Karin Andersson, Malin Bäckström, Lena Johansson och mig själv. Gruppens deltagare kom från alla de sektioner som antogs bli berörda av projektet och var tänkt att ha en vägledande roll för projektet i sin helhet. Det skulle visa sig att detta samarbete inte var helt lätt att upprätta eftersom gruppmedlemmarna var så upptagna med andra arbetsuppgifter att de var svåra att samla till möte. Sammanlagt hölls kanske tre möten med gruppen mellan januari och maj där i alla fall några kunde närvara, men dessa möten kom på grund av sina begränsade tidsramar snarare att innehålla allmän information än framåtblickande planering. Svårigheten med att samla gruppen kombinerat med att Marcel och Karin senare meddelade att de ämnade kliva av sina tjänster till hösten gjorde att jag slutade lägga krut på att försöka få projektgruppen att fungera.

Extern referensgrupp

Det beslutades vid ett tidigt stadium att det är nödvändigt att knyta en extern referensgrupp till projektet eftersom ämnet är politiskt laddat och vi kände oss tvungna att balansera våra perspektiv mellan de som existerar i statliga myndigheter, frivilligorganisationer och berörda individer. Medlemmarna blev Marie Forsberg från Rädda Barnen, Adel Mohammad från Röda Korset, Helen Eurenus från Migrationsverket i Bräcke, Angelica Borgh, lärare för årskurs nio på Parkskolan, mig och Lena Johansson. Gruppens sammansättning upplevdes som väldigt lyckad och samarbetet skedde dels genom två helgruppsmöten på Jamtli och dels genom enskilda kontakter via besök eller telefonsamtal vid behov. Anmärkningsvärt är dock att enbart Angelica Borgh, som kom med sin provklass, och en OV-handledare från Migrationsverket, Peter Sjödin, senare besökte oss eller deltog i genomförandet. Möjligtvis brast det i kommunikationen från vår sida under de första veckorna eftersom vi inte skickade särskild inbjudan till referensgruppen, men då jag sedan ringde runt för att personligen bjuda in dem hade de alla svårt att hitta den tid som krävdes. Vilket trots allt kan vara förståeligt eftersom det handlade om fem timmar av deras arbetstid.

Rekvisita

När planeringen av miljöerna i stort sett var färdig och det blev dags för det praktiska arbetet började det egentliga samarbetet med utställningssektionen. Först genom ett antal möten där materialbehov, budget och begränsningar gicks igenom och sedan genom att attributmakarna gjorde sina inköp och började producera. Detta samarbete upplevdes från vår sida som väldigt lyckat, med förhoppningen att det uppfattas likaledes från attributmakarnas håll. Eftersom På flykt är ett projekt i samtida miljö och inte historisk var det inte lika noga med stilenligt exakta förlagor. Inledningsvis befarade jag att avsaknaden av de exakta förlagorna skulle uppfattas som ett stressmoment av attributmakarna, men tror att de själva snarare såg det som

en frihet. Krister, Ulf och Bengt gav många värdefulla tips på hur vi kunde berika våra rollspelsmiljöer också utöver de delar som de själva var direkt berörda av.

Ljud och ljus

Vi har samarbetat med Magnus Bohman på två olika sätt. Dels i skapandet av de ljud- och ljusmiljöer (hundskall, komradio samt trafikljus vid gränserna) som ingick i rollspelet och dels även i skapandet av bildspelet som avslutade introduktionen. Samarbetet med Magnus har från vårt perspektiv fungerat mycket bra såväl under förberedelser som under programmets gång då några tillbud krävde snabbinryckning och reparation.

Dramapedagog

Dramapedagogrollen är mycket central för rollspelsdelen och till en början var denna ett orosmoment. Marcel hann aldrig delta i några förberedande diskussioner, blev sedan sjukskriven och slutligen tjänstledig. Detta innebar att vi inte hade hunnit få några dramapedagogiska perspektiv att arbeta med under förberedelserna och att uppgiften dessutom skulle axlas av en person som skulle vara helt ny för projektet. När det stod klart att Lisbeth Sunnergren skulle ta över hans roll efter sommaren var det en lättnad. Samtidigt innebar hennes dåvarande tjänst som aktör på Historieland att vi inte hade möjlighet att diskutera projektet med henne förrän ett par veckor före På flykt- aktörernas introduktionsvecka. Eftersom Lisbeth är både målmedveten och rutinerad styrdes det hela ändå upp på ett bra sätt och vi kunde andas ut. Utöver dramatiserandet av själva rollspelet höll Lisbeth även i introduktionsveckan för aktörerna och föll sig därefter som en naturlig (och entusiasmerande) teamleader för aktörsgruppen under själva genomförandeperioden.

Pedagoger

Mia och Lena Tengström har tillsammans med Lena Johansson dels skapat hela det material, program och de värderingsövningar som använts för introduktion och avslut. Pedagogerna har varit helt centrala i skapandet och genomförandet av själva programmet, samarbetet har gått lysande och utan den gedigna arbetsinsats de gjorde hade slutresultatet aldrig kunnat bli så bra som det blev.

Aktörer

Aktörerna var:

- ? Henrik Tungström
- ? Marie Danielsson
- ? Emil Grudemo El-Hayek
- ? Gunilla Nilsson-Edler
- ? Gunnar Ångström
- ? Anette Nordin
- ? Marcus Berglund
- ? Lisbeth Sunnergren

Eftersom På flykt skulle ställa nya krav till aktörerna i förhållande till deras arbete på Historieland försökte vi vara så kräsna som möjligt när vi tillfrågade folk. Förutom att aktörerna skulle vara fysiskt och åldersmässigt trovärdiga i sina roller skulle de kunna hantera ett väldigt stressigt arbetsklimate utan självklart utrymme för lunch- och fikaraster, flera rollbyten och även ha beredskap för att plötsligt bli tvungna att överta en kollegas roll. Med dessa kriterier som ledstjärna sökte vi i Historielands "aktörsbank" och blev väldigt nöjda med de aktörer vi fick tag på. De har alla uppvisat stort intresse för ämnet även utöver den

inläsning som krävdes av dem och såväl personkemiskt som organisatoriskt har allt runt aktörsgruppen fungerat utmärkt.

Provklassen

Vår ambition var inledningsvis att ha två nior som provklasser, men det slutade med att museets personalgrupp fick ersätta den andra. Provklassens lärare Angelica Borgh hade även suttit med i den externa referensgruppen och var väl införstådd med projektet och vad som skulle ske. Under förberedelserna kunde vi emellertid ha haft en mycket mer omfattande kontakt med henne specifikt eftersom hon har stor erfarenhet av årskurs nio och hur eleverna kan förväntas reagera på olika saker och situationer. Nu begränsades den förberedande kontakten, förutom referensgruppsmötena, till att Angelica och några av hennes elever fick läsa igenom några av flyktingidentiteterna för att kommentera deras längd och läsvänlighet. Inför kommande omgångar bör vi ta bättre tillvara på den resurs vi har i provklassen och dess lärare.

Migrationsverket

Personalen på migrationsverket i Bräcke har varit oss mycket behjälpliga. I det omfattande dokumentationsarbete som föregick projektet, i referensgruppens arbete och de enskilda möten som hölls mellan deras personal och aktörerna inför introduktionsveckan. De goda relationerna med Bräckepersonalen till trots så verkade emellertid inte deras chef i Ånge vara införstådd med omfattningen av det samarbete vi haft eftersom han efter en lite missvisande tidningsartikel om projektet skrev en insändare där han förnekade att Migrationsverket haft något med projektet att göra. Eftersom detta inte stämde och dessutom riskerade att framställa projektet i en dålig dager ringde jag honom för att få ett förtydligande av vad han menade. Han påstod att han enbart haft synpunkter på journalistens formuleringar och inte på själva projektet och att han förnekade vårt samarbete eftersom han menade att individer ur personalstyrkan deltagit och inte Migrationsverket som myndighet. Detta upprörde de personer som fört samarbetet med oss eftersom de menade att han vetat om samarbetet och att alla möten skett på arbetstid i deras yrkesroller. Jag författade då ett brev där jag bjöd in honom till att personligen delta i På flykt med medianärvaro och menade på att det var en chans för Migrationsverket att för en gångs skull få publicitet i ett positivt sammanhang, men den inbjudan svarade han aldrig på. Detta missförstånd hänger ihop med våra begränsade möjligheter att ta hand om media under projektets genomförande, eftersom tidningsartikeln som var upphov till insändaren hade sett annorlunda ut om tid funnits för att informera journalisten om vad vi höll på med. Att chefen sedan förnekade samarbete ställde sig både Lena Johansson, som hade den inledande kontakten med honom, och Bräckepersonalen frågande till. Enligt Bräckepersonalen var insändaren troligtvis en spontan och känslomässig reaktion från hans sida, som han skrev utan att först sätta sig in i de faktiska förhållandena och som han sedan inte vågade stå för. Att ignorera inbjudan och vidare uttalanden var då lättare än att framträda i media och behöva omformulera sig med risk för att framstå som att han inte har koll på sina egna verksamheter.

Tekniska sektionen

Vi har vid flera tillfällen behövt extrainkallad städning och har under hela genomförandeperioden lånat arbetskläder och städutrustning för vårt rollspel. Alla kontakter med Sonja, Berit och Gerd har fungerat mycket bra. Utöver det har vi regelbundet behövt hjälp med att samla ihop döda sorkar från logerna under scenen vilket Christer varit mycket behjälplig med. I övrigt har vi själva under genomförandets gång fått olika direktiv från tekniska rörande nödutgångar och andra praktiska frågor som vi tror och hoppas att vi varit lika bra att ta itu med som de varit hjälpsamma gentemot oss.

Friluft

Vi har inte haft något formellt eller förberett samarbete med Friluft, men under de första två veckorna hade vi stora problem med minibussen. Så gott som varje dag under dessa två veckor behövdes akut hjälp för att få bussen att fungera före, under eller efter programmet och varje gång fick jag all den hjälp som behövdes, av olika personer från gång till gång och utan att det egentligen utgjorde en del av deras arbetsuppgifter. Utöver det har Håkan Broman både före och efter genomförandetiden hjälpt till med frakt av tullkurer, bommar och betongsuggor till gränsövergångarna. Ett samarbete som förflutit utan problem.

Övriga kommentarer

Sammanlagt har cirka 25 personer från 10 "enheter" varit direkt involverade i förberedelser eller genomförande av projektet och om man ska räkna personer och sektioner som på olika sätt ändå blivit indragna blir det många fler. Samarbete med så många olika aktörer, där ingen utom vi själva har projektet som högsta prioritet, riskerar annars att drabbas av de slitningar eller missförstånd som lätt uppstår av brist på den tid folk kan ställa till projektets förfogande. Nu gick det allra mesta helt smärtfritt för projektets del och därför är det svårt för mig att peka på något som borde ha gjorts annorlunda nu eller till nästa gång, men de vi har samarbetat har möjligtvis andra åsikter om saken.

3. Förberedelseperioden

Övergripande tidsplanering i teori och praktik

I januari gjorde jag och Malin Bäckström en grov tidsplan och arbetsfördelning. Så här såg den ut:

Januari	
? Vad exakt sker i asylprocessen??	LJ+MaBe
? Folder för utdelning färdigställs.	MB
? Länstrafiken, Länsteatern, Rädda barnen, Röda korset kontaktas	MB+LJ
? Iordningställande av inläsningsmaterial	LJ+MaBe
Februari	
? Rollidentiteter påbörjas utifrån intervjuer, allmänt material, statistik etc.	LJ+MaBe
? Dagböcker påbörjas utifrån rollidentiteterna.	LJ+MaBe
? Roller för aktörer tas fram	MaBe
? "Manus"/"upplägg" påbörjas utifrån fakta och rollidentiteter.	MaBe
? Hitta provklasser + en första träff hos dem	MaBe
? Kontakta skolchefer	MB
? Ett antal intervjuer genomförs i Bräcke.	LJ
? Bilda referensgrupp	LJ+MaBe
? Resa till Gävle för besök på transit & förvar	LJ+MaBe
Mars	
? Skolutskick	MB/MaBe
? Plan för scenografin klar. Vidare till JW.	MaBe
? Plan för rekvisitabehov klar.	MaBe

? "Manus", roller, dagböcker klara sista mars??	MaBe
? Presentation hela personalen	Alla
? Inbjudan till politiker, skolledare, andra?	?
? Påbörja lärarhandledning	MaBe
April	
? Anställning aktörer	MR+MaBe
? Extra resurspersoner/frivilliga bokas upp	MR+MaBe
? Påbörja lärarhandledning	MaBe
Maj/juni	
? Scenografin klar? (kulisser, skyltar etc)	JW
? Lärarhandledning klar i maj.	MaBe
? Inledande träff med aktörerna	MaBe(+?)
Augusti	
? Studiedagar för lärare (v.35?)	MaBe+?
? Rekvisita helt klar	MaBe
September	
? Repetitioner med aktörer	
? Iordningställande av miljöer	
? Ev. språkkurs aktörer	
? Provklasser	
Oktober	
? Genomförande v. 40-43, alternativt v.41-44	
November/december	
? Utvärdering	MaBe+KA/Erika
? Rapportskrivning	

Det skulle visa sig att det inte var mycket som stämde överens med verkligheten i den här planen. Det mest påtagliga var att det skrivna materialet som skulle produceras, flyktingidentiteterna, förberedelse och efterarbetsmaterial för klasserna tog en oerhört mycket längre tid än vad vi beräknat och inte blev klara förrän i slutet av september trots att vi inledningsvis hade beräknat det till slutet av januari respektive mars. Nu fanns det en hel del tid att röra sig inom vilket gjorde att detta ändå hanns med, men inför kommande omgångar bör man vara uppmärksam på det faktum att skrivet material som kräver research och kreativitet inte kan framställas på löpande band. För även om vi nu har tagit fram det material vi ansåg oss behöva inför den här omgången av På flykt så kommer lagar, förordningar samt de länder och flyktorsaker ha förändrats inför kommande omgångar, vilket i sin tur kommer att kräva både revideringar och nyskrivande av det material vi nu har.

Eftersom det var svårt att få ihop en fungerande projektgrupp under förberedelseperioden blev möjligheterna till bred diskussion runt programmet också begränsade. Ensam är inte stark i detta fall och även om Lena Johansson tidvis fanns att tillgå för att diskutera idéer och

tillvägagångssätt runt det skrivna materialet så kan det i framtiden vara en god idé att ställa högre krav på projektgruppens tillgänglighet eller alternativt ha två personer som kontinuerligt arbetar med projektet som helhet. Nu har min anställning varit 75% under hela året, men möjligtvis hade arbetet, genom den mer kreativa miljö som två personer sannolikt åstadkommer, blivit mer effektivt med två halvtider under en kortare period. Några bestämda rekommendationer i frågan vill jag dock inte ge eftersom det samtidigt har varit bra lätt att arbeta målmedvetet in en enhetlig 75% tjänst som varit helt inriktad på ett specifikt projekt. Detta kanske vore svårare att ordna inom ramen för två 50% tjänster.

4. Utvärdering med projektledare och pedagoger

I utvärderingen med Lena T, Mia, Lisbeth och mig själv framkom följande punkter från olika håll:

- ? Det var bra att tre av oss kom från samma sektion och att vi därmed kunde ha informella diskussioner rörande programmet redan innan alla formellt började arbetade med det.
- ? Det gick fort och smidigt att sätta sig in i projektet när man klev på det.
- ? Resan till Vologda låg precis innan introduktionsveckan skulle ta sig början och var därmed ett stort stressmoment. Det var bra att bara en, och inte två som det först var tänkt, åkte på den resan.
- ? Oklart hur flyktingidentiteterna skulle fördelas mellan elevgrupperna till en början men tryggt att dramapedagogen tog sig an den saken och delade in dem i tre grupper med förutbestämda identiteter på varje flyktväg för att kunna dramatisera utifrån detta.
- ? Bra att bjuda in Eva Norström (författaren till doktorsavhandlingen "I väntan på asyl") för ett seminarium med henne under den förberedande fasen.
- ? Konstruktiva och informativa kontakter med Migrationsverket hjälpte oss alla mycket. Dels för att förstå asylprocessen och dels för att få en bild av deras arbetsmiljö och förhållningssätt vilket vi behövde veta för att kunna gestalta detta i rollspelet.
- ? Det saknades en person som kunde hjälpa till med praktiska förberedelser under förberedelseperioden. Någon som kunde hjälpa till med att bära, rigga och iordningsställa miljöer. Genom ett administrativt misstag hade aktören Emil sin anställning från veckan innan det var tänkt och det underlättade till viss del eftersom han då kunde hjälpa till med sådant. Men med de tre timmar per dag som han blev disponibel var inte tillräckligt för att allt skulle hinnas med. Lösningen fick bli kvälls och helgarbete för oss andra.
- ? Inledningsvis var dramapedagogen inplanerad som en av de pedagoger som skulle hålla i introduktion och avslut. Om detta hade blivit verklighet skulle det ha inneburit att hon inte alls kunnat fylla sin tilltänkta funktion eftersom pedagogerna under programmets förlopp inte hade någon som helst kontakt med aktörerna. Det faktum att Lisbeth nu hela tiden kunde arbeta med aktörerna och fortlöpande utveckla rollspelet både i och utanför roll blev en stor tillgång för rollspelets kvalitet.
- ? Den arbetstid som pedagogerna fått avsatt för sitt deltagande (cirka 20% respektive 25%) var långt ifrån tillräckligt och i praktiken blev båda tvungna att lägga ner cirka 75% på projektarbetet, vilket gjorde att deras övriga arbetsuppgifter blev lidande.
- ? Bra med projektledare och dramapedagog som vill rollspela.
- ? Nästa gång vill vi prova att arbeta med infiltratörer. Aktörer som följer elevgrupperna genom hela, alternativt delar av, rollspelet för att kunna dramatisera det på ett bredare vis och även uppmuntra eleverna till att rollspela mer. Ett förslag är att fråga om Palmcrantz vill lägga praoveckorna för estetprogrammet till samma vecka som På flykt. Eftersom esteteleverna är skolade i drama, och samtidigt bara ett till tre år äldre än niondeklassarna,

- skulle de lättare kunna smälta in i grupperna än vuxna aktörer. Det skulle utan tvekan utgöra en intressant praktik för dem samtidigt som det inte skulle kosta projektet något.
- ? För att finslipa de värderingsövningar vi arbetat med i klasserna finns önskemål om att få gå en MOD-kurs (Mångfald och Dialog) som Röda Korset anordnar. Eftersom museets mångfaldsinriktning i framtiden kommer att innebära fler värdegrundsprojekt av denna sort så skulle detta vara en klart kompetenshöjande åtgärd.
 - ? Mycket lyckad sammansättning av personal i projektet.
 - ? Inget stort problem att inte allt var helt färdigt och ”serverades på fat” inför aktörernas introduktionsvecka eftersom det praktiska arbete som de tvingades utföra för att iordningställa rollspelsmiljöerna gjorde att de fick en möjlighet att möblera som de kände sig själva bekväma med och samtidigt känna in sig i sina roller.
 - ? Det fanns för lite tid för gemensam reflektion runt programmet under introduktionsveckan där både aktörer och pedagoger kunnat diskutera gemensamt. Att kunna rollspelet i större detalj hade hjälpt pedagogerna i utformandet av sina introduktioner och avslut. Fler arbetstimmar per dag skulle underlätta detta.
 - ? För lite tid avsatt till inläsning av flyktingidentiteterna för såväl aktörer som pedagoger.
 - ? En del av lärarna hade förberett sina klasser mycket väl för dagen med förarbeten och planer på uppföljning medan andra inte ens verkade ha sagt till eleverna vad dagen skulle gå ut på. Skillnaden på stämning och förståelse mellan de förberedda och oförberedda klasserna var påtaglig. Vi måste bli bättre på att ställa krav på skolorna i fråga om förberedelse och uppföljning. Möjligtvis att de måste ha skickat in bevis på någon form av förarbete innan de ens får komma för att delta i programmet. Oförberedda klasser riskerar att gå miste om hela den upplevelse och de tankeställare som vi har som ambition att ge dem och därmed riskerar dagen även att bli slöseri med tid för alla parter.
 - ? I så gott som alla klasser kom det under värderingsövningarna fram oroväckande attityder gentemot flyktingar och invandrare och i ett par fall visade även lärarna ha sådana. Att ämnet är relevant och projektet nödvändigt är det ingen av oss som tvivlar på efter denna period. Det går inte att dra några slutsatser runt huruvida främlingsfientligheten skulle vara mer utbredd i stad eller på landsbygd, men att den är utbredd står helt klart.
 - ? Vi har ännu inte fått in särskilt många utvärderingar från klasserna och måste kanske påminna dem om att vi behöver dem för att kunna utvärdera projektet. Från två klasser ska vi få individuella utvärderingar, där eleverna var och en kommenterar programmet, i motsats till de helklassutvärderingar vi får av de övriga.
 - ? En elev med flyktingbakgrund valde att avstå från hela programmet efter att hon hört att teatern handlade om platser och situationer som liknade det hon själv varit med om.
 - ? Det har förekommit en del skolk, dock i en svårbedömd omfattning, av elever som haft förutfattade åsikter om dagen. Cirka tio elever har avvikit under rollspelets gång, troligtvis till största delen eftersom det upplevts som stressande eller pinsamt att anta en fiktiv roll utöver den roll de redan har i sin klass, som exempelvis hårding eller ledargestalt. Samtidigt är det minst en elev som av sina lärare blivit förbjuden att delta, på grund av dennes stökiga karaktär, men dykt upp i alla fall och genomfört hela programmet med glans.
 - ? Niondeklassare är en krävande målgrupp. De har gått i samma klass i tre till nio år och har ofta väl etablerade hierarkier inom klassen samtidigt som de befinner sig i en kritisk del av sitt identitetsskapande där de befinner sig på gränsen mellan barn och vuxna. Dessa aspekter bidrar till att grupperna ibland är mycket svårhanterliga om man ska jämföra med både yngre och äldre målgrupper som Jamli tidigare arbetat med. Detta ställer stora krav på alla involverade, i synnerhet pedagogerna. Eftersom ett projekt av den här karaktären medvetet stressar de redan känsliga eleverna på olika sätt är det mycket viktigt att alla involverade, men i synnerhet pedagogerna är rutinerade och har kunskaper i hur man

hanterar stökiga klasser. Inom ramen för rollspelet har det förekommit ett par fall av vandalisering, ett fysiskt angrepp på en av aktörerna samt vissa beteenden i syfte att förstöra upplevelsen för de övriga deltagarna. Med mindre rutinerad personal hade flera av dessa situationer kunnat få större konsekvenser, för såväl elever som aktörer som pedagoger, än de nu fick. De stökiga klasserna var visserligen i minoritet, men likväl är de ett faktum som vi måste ha beredskap för.

- ? Vi anser alla att niondeklassarna är en bra målgrupp. För även om de generellt sett är mer svårhanterliga än andra potentiella åldersgrupper, som exempelvis gymnasiet, så är de ändå mottagliga för sättet att arbeta på och i en fas av livet då det är bra att börja fundera över de frågor som projektet haft som syfte att förmedla. En uppfattning vi fått är att gymnasieelever har en större uppfattning om vad som passar sig att säga och inte och därmed oftare väljer att svara som de förväntas än som de verkligen tycker, när alternativen skiljer sig åt. Den så kallade politiska korrektheten. En teori är att medan gymnasieelever, i synnerhet ettor, försöker hitta sin roll i den nya klassen och därför är försiktigare med hur de uttrycker sig försöker niorna snarare bevaka den plats de haft sedan länge. Kanske är det därför som niondeklassarna verkar mer öppna med sina ”politiskt inkorrekta” åsikter och säger dem rakt ut, vilket också gör det lättare för pedagogerna att diskutera och problematisera dessa åsikter.
- ? Några lärare och elever har sagt att de gärna hade sett ”hårdare tag” i rollspelet. Med ”hårdare tag” menar dom våldsammare och mer skrämmande scener. Vi håller inte med om att det skulle vara en bra idé eftersom hårdare tag inte skulle hjälpa eleverna att förstå vad vi egentligen vill med projektet. En genomsnittlig jämtländsk niondeklassare kan bara relatera skottlossningar eller actionscener inom rollspelet till actionfilmer och möjligtvis nyhetsinslag de sett, där denna action oftare är iscensatt för att roa åskådaren än för att skrämna. Risken är därmed att renodlade actionscener inom ramen för rollspelet skulle upplevas som ”coola” eller ”spännande”, vilket inte är känslor vi velat förmedla. Marielle Malmo från Sverresborg sa att ”det värsta var att aldrig få göra ett eget val, att bli som en vara som fraktas runt”, och det är något som vi hellre eftersträvar. Om eleverna kommit med en förväntning om att uppleva actionscener ser vi det snarare som positivt att deras förväntningar inte alls infrias utan istället får känna den osäkerhet, frustration och byråkratisk avhumanisering som också karaktäriserar flyktingskap. Äkta dödsångest, förnedring eller övergrepp kan vi aldrig iscensätta på ett sätt som närmar sig verkligheten och därför är det bättre att istället grunda dagen med det obehag som länsteaterns pjäs lämnar efter sig, med eleverna som åskådare istället för deltagare. I rollspelet försöker vi sedan förmedla de aspekter av flyktingskap som vi kan hantera på trovärdiga sätt. Eftersom vi inför kommande uppsättningar av På flykt inte lär ha nog med budget för att kunna ha länsteaterns pjäs med i programmet måste vi tänka ut alternativa sätt att sätta stämningen i början av dagen.
- ? Vi hade planerat det avslutande passet till en timme, men det visade sig bli svårhanterligt eftersom eleverna var både trötta och hungriga efter en lång dag som krävt stor koncentration och där de konstant pumpats fulla med nya intryck som de omedelbart efter ännu har svårt att ta ställning till. Inför kommande omgångar bör vi redan på förhand ha bestämt oss för ett kortare avslutningspass. Istället bör vi ställa större krav på efterarbete med redovisningsplikt för klasserna efter att de återkommit till sina klassrum och i högre grad hunnit bearbeta sina intryck.
- ? Det var möjligtvis en dålig idé att förflytta klassen efter den inledande teatern, eftersom vi troligtvis kunde ha bibehållit mer av den teaterbaserade stämningen om vi stannat kvar på samma plats och hållit introduktionen där. Nu när förflyttningen och fiket kom emellan hann det bli en hel del vardagligt spring och stoj mellan teatern och introduktionen som gjorde att eleverna hann ”komma tillbaka till verkligheten” igen.

- ? Eftersom ombyggnaden av Lignell inför denna omgång var kostsam, måste vi även börja hitta alternativa lokaler, helst färdiga kontorsmiljöer på museet, där rollspelets Transitenhet kan förläggas kommande år.
- ? Inget fika nästa gång. För även om det var uppskattat av klasserna så var iordningställandet av fikat ett tidskrävande moment för pedagogerna. Klasserna borde kunna ta med sig eget fika även om det skulle innebära en liten kostnad för dem (i de fall eleverna inte kan förväntas ta med sig fikad hemifrån), i synnerhet eftersom själva skolprogrammet i övrigt är helt gratis.
- ? Landinformationen måste med nästa gång. Nu fanns informationen färdigställd, men efter det att programmet dragit igång hade ingen av oss tid över för att göra materialet hanter- och presenterbart för eleverna och därför lämnades det orört. Eftersom introduktionen ändå är relativt kort och landinformationen omfattande kanske man bör inkludera den i det förarbete nästa års klasser ska åläggas att göra innan de kommer till museet. Även grundläggande begrepp och definitioner som vad ”flykting”, ”asyl” och ”Migrationsverk” är för något borde vara klart för eleverna innan de kommer till museet för att kunna eliminera ännu ett tidskrävande moment när de väl är här.
- ? Länder och flyktingidentiteter måste uppdateras inför nästa år, liksom eventuella lagändringar i asyllagstiftning och rutiner runt flyktinghantering, och det arbetet får vi inte glömma när vi beräknar tid och kostnader inför nästa års uppsättning. Möjligtvis faller det arbetet på mångkulturkonsulentens bord.
- ? Lena Johansson hade en hel del förslag på scener som kunde ha tagits med i rollspelet för att illustrera olika situationer som flyktingar kan hamna i, vilket vi sedan skulle ha fördjupat oss i och diskuterat under de avslutande värderingsövningarna. Tidsbrist kombinerat med liten tro på att eleverna skulle ha haft nog med ork och koncentration för att klara dessa ytterligare ämnen gjorde att vi bara valde att använda oss av ett par av dem. Förslagen är dock väldigt bra och inför nästa år måste vi se till att de inkluderas på ett tidigt stadium så att vi är säkra på att få med dem. En del av scenerna kräver mer ”sidokunskap” än den vi har nu och det blir mångkulturkonsulentens uppgift att sätta sig in i den ytterligare kunskap vi behöver för att kunna arbeta med dem alla.

5. Introduktion, avslut och pedagogernas reflektioner (Mia, Lena)

Reflektioner

De kommentarer vi hört har framförallt varit i direkt anslutning till introduktionen samt avslutet, bortsett från de två gånger vi filmade. Dessa båda gånger har dock kameran antagligen fungerat som en dämpande faktor, eftersom eleverna faktiskt rollspelat under filmningen även om inga aktörer eller lärare varit närvarande.

Under den sista veckan ville Lena prova ett slags värderingsövning redan innan ”Mirad och hans mor”. Detta för att eleverna inte skulle vara ”färgade” av det de upplevt under teatern. Hon samlade eleverna inne på museet och delade ut en varsin ”post-it”-lapp till dem. Därefter bad hon dem skriva en fördom som svenskar har gentemot invandrare. Det vill säga generella fördomar. Lapparna skulle vara anonyma och eleverna fick heller inte veta anledningen till denna övning, mer än att påståendena skulle användas under dagen.

Till avslutet sammanfattades elevernas påståenden och delades in i olika kategorier som sedan skrevs ner på vita tavlan i konferensrummet på Ellens hus. De vanligaste fördomarna var:

- ? Invandrare är kriminella

- ? Invandrare har en konstig kultur och har därför svårt att anpassa sig i Sverige
- ? Invandrare är lata och lever på bidrag
- ? Invandrare är sämre människor

Utifrån dessa påståenden ställs sedan frågor som eleverna fick ta ställning till. Tex.:

- ? Invandrare är mer kriminella än svenskar
- ? Invandrare kostar pengar som Sverige inte har råd med

Till skillnad från de övriga värderingsövningarna kunde fakta vävas in i dessa. Det vill säga; statistik kring brott bland invandrare och övriga, statistik kring hur mycket flyktingpolitiken kostar Sverige (vs kostnad för tex. godiskonsumtion och försvaret).

Generellt blev diskussionerna väldigt bra och, enligt eleverna, stod de inte själva för dessa fördomar.

Övriga kommentarer

I våffelbruket

Här finns det flera faktorer att nämna. En relativt vanlig kommentar då vi frågat eleverna hur många de tror söker asyl i Sverige varje år är: ”för många”. Men lika vanligt är att eleverna inte har en aning om vad asyl är. Då de fått veta siffran har många reagerat häftigt, det vill säga tyckt att det är en väldigt stor andel asylsökande. Många inser heller inte, eller tror inte, att identiteterna är baserade på verkliga berättelser/intervjuer utan tycker snarare att det är ”skitcoolt att vara på flykt undan krig”.

På frågan om de vet vad de ska göra under dagen har många svarat: ”Leka flykting”, ”spela rollspel” eller ”har inte en aning”. Endast vid ett par tillfällen är det elever som vägrat. Vid ytterligare några tillfällen (ett tiotal gånger) har några elever stuckit under själva rollspelet. Inte på grund av traumatiska erfarenheter, utan helt enkelt på grund av ointresse.

I Ellens hus

Här har det framförallt varit i samband med värderingsövningarna som elevernas åsikter kommit fram. Några exempel:

- ? Det är för många flyktingar som kommer hit
- ? Framförallt män från ”främmande kulturer” (läs muslimer) har svårt och anpassa sig. En flicka sade: ”Förlåt, men nu kommer min rasistiska sida fram. Men det är ju faktiskt så att de som kommer hit, ja männen, låter fruarna stå vid spisen och föda barn, medan de själva går ut och säljer Mercedes Benz osv.”.
- ? De vill gärna att flyktingar ska få komma till Sverige, men inte som ekonomin ser ut idag. Istället tycker de att pengarna ska läggas på sjukvård och skolor.
- ? Det finns rasism och fördomar som gör att alla inte behandlas lika.
- ? Flyktingarna tar våra jobb och bostäder
- ? Sverige är ett rikt land och borde kunna ta hand om de som har det sämre.
- ? Blont hår är finare än svart. Hårfärgen säger allt.
- ? I Sverige behandlas alla lika och har samma rättigheter.

- ? Ur ett närperspektiv tycker många dock att det kan vara ok med invandrare, tex. ”Ali på pizzerian”, eftersom ”han är så gott som svensk”. Däremot inte ur ett större perspektiv. Det vill säga; ”Inga fler invandrare hit, tack”.

Trots detta är det övervägande enhälliga ställningstagande kring tex. demokratin i Sverige. Det vill säga de flesta elever anser att man *inte* behandlar människor lika. Här måste man däremot ta i beaktande att många elever säger saker som de tror vi förväntar oss att de ska säga. Tex. att man behandlar invandrare olika. Ytterst få har dock konkret kunnat peka på *hur* man behandlar invandrare vs. svenskar. Däremot har de tydligt pekat på att exempelvis män behandlas annorlunda än kvinnor eller nämnt mobbing som ett typexempel på icke-demokrati.

Många gånger har det dock kommit fram väldigt positiva saker under värderingsövningarna. Till exempel att det är vår skyldighet att hjälpa människor som är i behov av hjälp.

Efter att enbart ha haft två gymnasieklasser är det svårt att se en generell tendens hos dem vad gäller attityder och värderingar. Däremot märkte vi en klar skillnad gentemot årskursniorna. En årskursnia har åtminstone gått tillsammans under tre år och hierarkin och rangordningen i klassen är oftast ganska klar. Eleverna har givna platser och därmed yttrar de sig kanske inte i första hand för sin egen skull, utan för sina klasskompisars. I en gymnasieetta är inte hierarkin lika ordnad. De håller som bäst på att lära känna varandra, varför det uppstår helt andra diskussioner. Under värderingsövningarna uppkom det därmed, till skillnad från årskursniorna, mer jämt fördelade grupperingar. Och nästan samtliga elever tog tydlig ställning. Antingen för eller emot ett påstående. De var även tydligare i sina motiveringar. Just därför är det kanske viktigare att vända sig till årskursnior.

Ytterligare kan nämnas att det kanske inte är så klokt att ha värderingsövningar efter fyra timmars intensiv dag, då eleverna är trötta och hungriga... Däremot är det en viktig bit då man arbetar med värdegrundsfrågor. Kanske är det bättre att därför göra det innan besöket och/eller i klassrummet. Det ska också nämnas att eftermiddagsgrupperna tenderade att vara mer utmattade i slutet av programmet än förmiddagsgrupperna. Detta beror troligtvis på att eftermiddagsgrupperna alltid kom från kranskommunerna och i vissa fall hade rest väldigt långt för att kunna delta i programmet.

I de fall där lärarna har uttryckt en negativ inställning till invandrare har detta på ett tydligt sätt färgat av sig på elevernas ställningstaganden.

6. Aktörernas gemensamma utvärdering

Förberedelseperioden

Vid utvärderingen med aktörerna framkom följande synpunkter på kontakter och information från det att de fick jobberbudandet till det att introduktionsveckan tog sin början:

Skrivet material och rekvisita

- ? Flyktingidentiteter och övrigt inläsningsmaterial skulle ha skickats ut till aktörerna före introduktionsveckan. Nu blev för kort tid för att hinna läsa dem alla.
- ? För såväl elevernas som aktörernas skull borde man stryka under nyckelord i flyktingidentiteterna eftersom det handlar om ganska mycket text och det blir lättare att hitta det man söker i pärmarna då.

- ? Det bör finnas en rubrik i flyktingidentiteternas sammanfattning som kortfattat anger vilka deras respektive flyktskäl är för att eleverna lättare ska kunna minnas dem. Risken med detta är dock att det blir de enda eleverna bryr sig om att läsa.
- ? En del nyckelpersoner i flyktingarnas berättelser är inte namngivna, vilket gör det svårt för eleverna att redovisa sina historier.
- ? Lite oväntat att man till stor del förväntades använda sina egna kläder eftersom man är van historiskt rollspel där alla kläderna tillhandahålls av textilrekvisitan. Dock inget problem eftersom man kunde få eventuella lagningar gjorda av textilrekvisitan när något gick sönder och löfte om ersättning för de eventuella fall kläderna inte skulle ha gått att laga.

Introduktionsveckan

Schema för introduktionsvecka

Arbetstider: 09.00 – 14.30, med viss reservation...

Förslag på innehåll

Måndag

Allmänna funderingar
Kläder
Dramaschema

Samtal kring:

Karaktär
Elevernas roller
Träffen med Bräckes pers.

Gå runt spelplanen (ute)

Tisdag

Drama i miljöer
Gibbrisch – öva i miljö
(ute & inne)

Onsdag

Drama i miljöer
Gibbrisch – öva i miljö
Helst i de kläder som
kommer att höra till rollspelet
(ute & inne)

Torsdag

Peptalk
10.00 Första gruppen
med kollegor från museet

Utvärdering och justeringar

Fredag

Peptalk
10.00 Provklass, åk 9, Parkskolan

Utvärdering och justeringar

- ? Det var fortfarande svårt att greppa helheten av projektet vid första introduktionsdagen. Eftersom de flesta aktörer var helt nya för ämnet var den teoretiska introduktion som

mångkulturkonsulenten höll rörande projektet på lite för svår nivå. På den andra började det dock saker och ting falla på plats eftersom vi då kom in på det praktiska, som att gå banan som rollspelet skulle röra sig över och se över miljöerna.

- ? Svårt att tänka sig in i de olika yrkesroller som man skulle gestalta. Besöket från Migrationsverket hjälpte dock en hel del för just den delen.
- ? Det hade varit bra om hela aktörsgruppen kunnat göra ett studiebesök på Migrationsverket i Bräcke för att kunna se verkligheten innan man gestaltar den.
- ? Stordelen av inläsningstiden var under eget ansvar, så till vida att aktörerna kunde disponera denna tid fritt så länge läsningen blev gjord. Samtliga var positiva till detta.
- ? Det borde ha varit mer övning i gibbrish (låtsasspråket) under introduktionsveckan.
- ? Det var tryggt att ha museets personalgrupp som den första provklassen eftersom det var den första möjlighet att se om upplägget över huvud taget skulle fungera rent praktiskt, med timing, rollbyten och tidsramar. Inför provklassen, som kom dagen efter, kunde man då slappna av i det avseendet och enbart fokusera på själva rollspelet. Det hade dock inte skadat med ännu en provklass för att redan under förberedelserna kunna se hur det fungerade med två överlappande grupper par dag samt att det hade gett dramapedagogen en möjlighet att se alla tre smuggelvägar, vilket hon nu inte hade möjlighet till. Förslaget är därmed en personalgrupp första testdagen och två provklasser den andra.
- ? Introduktionsveckan kunde ha varit mer tidseffektiv. Nu blev det mycket onödig diskussions- och ställtid. Flera diskussioner blev dessutom lite för fria vilket ledde till att man pratade i munnen på varandra vilket upplevdes som frustrerande av vissa som upplevde att de inte lyckade göra sig hörda.
- ? Det hade varit bra att redan från start få veta exakt vad man skulle göra i de olika yrkesrollerna (upplägget nu var sådant att aktörernas roller var grovskissade för att aktörerna själva skulle utarbeta dem i detalj. Marcus anm.)
- ? Inför nästa år bör man ha schemat för introduktionsveckan helt färdig innan den börjar, för att man ska veta exakt vad som kommer att hända.
- ? Stämningen i gruppen har varit mycket god och kommunikationen fungerat utmärkt.

Genomförandefasen

Arbetsförhållandena och gruppdynamiken

- ? Det fungerade mycket bra. Såväl rent praktiskt med rollspelet som den interna gruppdynamiken.
- ? Vi var förberedda på att det skulle bli stressigt så det var inget problem och i allmänhet har vi lyckats ta 30 minuters lunch samtidigt som vi utvärderat gruppen innan och förberett oss inför nästa grupp. Man är van att behöva vara flexibel. Med mindre vana aktörer kanske det dock skulle kunna bli problem.
- ? Viktigt att kunna äta sin lunch på samma plats som man avslutar rollspelet eftersom tidsschemat var så tajt att detta skulle ha inneburit att man aningen blivit tvungen att skippa utvärderingen eller maten. Bra med de naturliga arbetsstunder som lunchen inneburit eftersom det blivit helgruppssamlingar under informella former med utrymme både för skratt och allvar.
- ? Bra att rollspelet visade sig bli 1½ timme istället för två eftersom klasserna i allmänhet inte verkar tåla mycket mer och det vi vill förmedla redan verkar stå klart för dem efter den tiden.
- ? Alla tillfreds med arbetsförhållandena och ingen har känt sig "utnyttjad" på det vis som ibland uttryckts på Historieland där man ibland förväntats göra visst arbete, som förberedelser inför storevenemang och dylikt, utan betalning eftersom det inte finns

pengar till löner. Det fungerar att arbeta under så här pressade förhållanden under en begränsad tidsperiod men hade inte fungerat i längden.

Rollspelet

- ? Vissa tyckte att vi borde ha provat att byta roller under genomförandefasen eftersom detta kunnat ge nya tolkningar, infallsvinklar och idéer. Att det tenderade att bli enformigt eftersom rollspelet skedde enligt löpande band- principen och det fanns begränsade möjligheter att ta ut de dramaturgiska svängarna. Risk för att man som aktör därför stagnerar i sin kreativitet. Andra tyckte att det var bra att hålla fast vid en och samma roll eftersom man med kontinuitet och diskussion kan utveckla sig ändå.
- ? Lyckat att lägga in de extrafigurer som Lisbeth spelade. Städerskan på transit och OV-handledaren blev genom att, till skillnad från övriga aktörer, prata på ett halvt förståeligt vis en sorts välbehövlig trygghet för eleverna.
- ? Det vore trevligt med infiltratörer. Aktörer som i flyktinggrupperna följer klasserna hela vägen.
- ? Det hade varit väldigt trevligt med fungerande teknik, dvs. datorer, nätverk och telefoner, för att man skulle ha kunnat öka på såväl realismen som det rent praktiska asylförfarandet i rollspelet.
- ? Det har inte varit möjligt att säga säkert om främlingsfientliga åsikter är mer utbredda på landsorts- eller i stadsskolor. Tendensen har väl snarare varit åldersbaserad, där vi inte märkt något sådant bland de gymnasieettor vi hade, men då har de å andra sidan gjort ett medvetet val till samhällsprogrammet där intresset för sådana här frågor kan vara en drivkraft. Kanske hade utfallet blivit annorlunda om det varit naturvetare eller yrkesinriktade program som besökt oss.
- ? Lärarnas inställning och beteende har ofta varit centralt för hur eleverna har förhållit sig till upplägget och det har funnits exempel på allt från mycket oroväckande till mycket föredömliga beteenden bland de lärare som besökt oss. Viktigt att lärarna är väl förberedda och att museet förväntar sig att de ska agera som goda exempel för eleverna när de kommer.

7. Individuella utvärderingar från aktörerna

Gunilla Nilsson-Edler

Nu har det gått snart två veckor sedan projektet avslutades och det är nyttigt att tänka igenom det med lite distans. Delar av vad jag skriver har redan sagts vid våra muntliga utvärderingstillfällen. Men jag vill i alla fall samla mina tankar här.

När jag fick frågan om att delta i projektet så hade jag mina funderingar innan jag svarade ja. Dels för att jag ibland tvivlar på min förmåga att arbeta med barn och ungdomar. Ändå gör jag det ganska ofta. Jag försöker medvetet att konkret minnas mig själv som barn och tonåring. Minnas hur jag blev bemött av de vuxna i olika situationer. Utifrån det vill jag bemöta barn och ungdomar idag, här och nu. Försöka vara en vuxen som står för mina värderingar och attityder och utför handlingar baserade på jämlikhet och solidaritet.

Förberedelser

Med tanke på att projektet var nytt och oprövat så känner jag att det hade förberetts på ett fantastiskt sätt. Det var ett gediget arbete som utförts av de ansvariga projektledarna. För mig personligen passar det bra att få lagom mycket inläsningsmaterial och sedan fanns utrymmet

att själv aktivt hämta mera, exvis via nätet. Våra träffar innan projektstart var genomtänkta och vi fick tillfälle att ta upp funderingar, samt lära känna varandra. Alltså precis vad som var genomförbart på det stadiet.

Men om personbeskrivningarna/dagböckerna funnits klara tidigare så hade det varit värdefullt att kunna läsa dem i lugn och ro. Jag tycker nämligen att de varit en av de bästa vägarna för mig att komma in i ”tänket”.

Introduktionsveckan

Som aktör var det stimulerande att få vara med och forma både de fysiska miljöerna, kläderna, utrustningen och sin egen roll i samspel med andra aktörer. Att lotsa gruppen var nog inte så enkelt. Vi aktörer är olika personligheter med starka viljor, som vi uttrycker på olika sätt. Vi täcker in ett brett spektrum på den maslowska behovs- och motivationsskalan. Så det behövdes verkligen en sammanhållande person, en modersgestalt, som tydligt uttalade saker och ting.

Tidsmässigt kunde vissa pass ha använts något effektivare.

Projektet internt

Det var sköna arbetstider, att inte behöva jag iväg tidigt på morgonen och ändå göra en rejäl och tidsmässigt sammanhållen arbetsinsats.

Våra utvärderingssamtal efter nästan varje grupp gav feedback från de övriga delarna i projektet. Detta var nödvändigt för att förstå sin egen inplacering i helheten.

Det som känns lite synd är att vi inte kom till skott med vissa utvidgningar som vi talade om. Jag menar språktest och mätning för åldersbestämning. Samt även visst byte av närliggande arbetsuppgifter, vilket hade varit utvecklande.

Rollspelet

För att riktigt förstå vad projektet handlade om och min egen utformning av roll, behövdes de två provgrupperna och några dagar med skolklasser på riktigt. Alltså learning by doing. Jag hade lite svårt att komma igång med gibbrisch – men det lossnade ganska snart när jag lyssnade till de andra aktörerna. Efter ett tag så trodde jag att jag verkligen arbetade på Skrovlatje i Swetzi.

Övrigt

Jag hoppas att de deltagande klasserna/skolorna arbetar vidare utifrån upplevelsen av projektet. Att det behövs är helt klart.

Vi hade kunnat hjälpa till med marknadsföring av projektet om det funnits en affisch i A4-format som vi kunnat sprida i bygderna. En affisch som skulle ha presenterat FN-dagen, då vi hade kunnat arbeta ideellt och haft en eller två vuxengrupper. Deltagarna hade då behövt betala endast en liten avgift, eller fått chansen helt gratis.

Finns tanke att ha en uppföljande träff för oss involverade? Jag tycker att det skulle kännas bra. Förmodligen kan inte alla delta, eftersom inte alla bor i länet, men i alla fall! Andra gången Lena filmade oss ”in action”, finns det möjlighet att få se det? Likaså andra tillfället i TV – finns det på video? Vore det inte roligt att ha en liten ”nostalgiträff” i all enkelhet?

Så här i efterskott märker jag att många personer uppmärksammat projektet och när jag berättar att jag deltog i det så ställs många frågor. Erfarenheterna av projektet kommer för min egen del att vara till stor nytta i diskussion om flykting-, asyl- och integrationsfrågor.

Jag vill uppriktigt tacka medaktörer, projektledare och för att jag fick vara med i projektet.

Hälsningar
Gunilla Nilsson Edler

Emil Grudemo El-Hayek

Förberedelser

Inläsningsmaterialet var bra och tiden vi hade på oss att läsa var också bra. Det som eventuellt saknades var karaktärs material, kanske bara något kort om de olika personerna vi skulle gestalta. Självklart gjorde jag eget karaktärsarbete för att kunna bygga upp trovärdiga personer, men några enkla ramar eller punkter hade varit till stor hjälp. Till exempel kunde man ev hämtat information från de intervjuer som gjordes. För att alltså på så sätt veta hur vissa personer blivit uppfattade av människor som har varit på flykt. Hur betedde sig flyktingsmugglaren, uppträdde han hotfullt, på vilket sätt. Log personalen på transit, hur var de klädda. Visade tolken några känslor. Kände ni er välkomna överallt, varför, varför inte. Alltså saker som kan vara svårt att läsa sig till när man själv gör sitt karaktärsarbete.

Jag hade ju tyvärr inte möjlighet att delta på alla möten men de jag var på var bra. Jag fick svar på mina första frågor som hade dykt upp men framförallt så fick jag se vilka jag skulle arbeta med, Att bara få sitta ner och ta en fika med alla innan det drar igång ger ju en bra trygghetskänsla.

Det är skönt att kunna få skapa en egen karaktär och där spelar ju kläderna en viktig roll. Ett litet ramverk hade dock varit skönt även här, nu kan det ju vara som så att jag missade lite eftersom jag inte kunde delta på alla möten. Visst hade jag inte blivit ledsen om det redan var klart sen innan vad alla skulle ha på sig och att de kläderna redan fanns, men som det fungerade nu var bra. Särskilt när man vet att man kan få sömnadshjälp om något går sönder och att man fick ersättning om man handlade något. Det var också skönt att hjälpa till att iordningställa miljöerna, det var en skön mjukstart. däremot kändes det som att detta tog tid från dramaövningar vilket var lite synd.

Kommunikationerna har ju fungerat bra, jag har vetat att om det är något som jag undrar över så är det bara att ringa. Detta i sig är ju en fin trygghet även om jag kanske inte ringde så ofta.

Introduktionsveckan

Jag tycker att det var skönt att vi själva fick ordna med miljöerna för då fick vi också en chans att börja känna oss hemma i dom. Detta gjorde ju tyvärr att det kanske blev tidsbrist när det gällde annat. Så hade möjligheten funnits till en full arbetsvecka hade det ju varit fantastiskt. Schemat vi fick var ju bara ett förslag och i och med att det blev vissa förändringar i vad vi skulle göra blev det ju ändringar i detta. Det löstes på ett

mycket bra sätt, och de dag för dag scheman som Lisbeth gjorde fungerade jättebra för mig. I och med att vi inte hade så många dagar på oss när det gällde förberedelser hade jag tyckt att det hade varit skönt med mer direkta dramaövningar. Övningar som byggde på vad vi skulle komma att göra. Något som verkade vara ganska jobbigt för många, även mig, var gibbrish språket. Detta är ju som svårast innan man faktiskt kommit igång och testat att prata, men sen så lossnar det ju allt eftersom. Alltså hade det varit bra, och jag tror ganska nödvändigt, att göra några lätta och i början bara roliga gibbrish övningar.

Bra att vi fick gå runt spelplanen. Eventuellt skulle man kunnat repetera mer i respektive miljö. Kanske att man kunde ha gjort det i tre steg. 1. Gå spelplanen, titta och hitta. 2. Gå spelplanen och prata om vad som skall göras var. 3. Repetera i de olika miljöerna.

Jag skulle velat ha ett riktigt genrep, då vi hade kört på riktigt. Eftersom det vi gjorde inte var en teaterpjäs med riktiga repetitioner och hela genomdrag, och inte kan fungera så, är det först vid ett genrep man ser vad som fungerar och inte fungerar. Då har man har en bra möjlighet att göra sista minuten justeringar.

Projektiden internt

Som jag önskat tidigare hade det varit skönt med mer timmar till förberedelse vecka. Annars var det ju lyx arbetstider sköna dagar då man också oftast hann ta lunch. Jag hade gladeligen arbetat mer om det hade behövts. Skönt att det oftast blev lite tid över här och där så man fick bra möjlighet till inläsning, som jag märkte att det faktiskt behövdes även när projektet var i full gång.

Det var ett fantastiskt bra gäng att få ha arbetat med och att ha fått möjlighet att delta i ett sådant här projekt har varit underbart. Att få ha deltagit i ett projekt av så stor vikt har ju varit otroligt härligt och att sen att ha fått göra detta med så fina människor är ett privilegium få förunnat, som jag varje gång jag tänker på det blir helt varm inombords av. Tack.

Rollspelet

Jag tycker att rollspelet har fungerat bra, både de individuella delarna och helheten. Man utvecklas ju allt eftersom (tack och lov) och det märks ju självklart, så problem och saker som behövde lösas löstes under dessa veckor.

Marie Danielsson

– Arbetstider

Inga problem med arbetstiden, tvärtom korta dagar men ganska intensiva. Under den korta tiden som fyra veckor går det bra.

Lunch var väl inte riktigt planerad men helt nödvändig och det gick oftast bra att äta i pausen mellan grupp 1 och grupp 2. De gånger vi bara hade en grupp hade vi alltid riktig lunch. Utvärdering av grupp 1 (morgongruppen) skedde alltid vid lunchen..

En matpaus är viktig att ha.

– Arbetsförhållanden

Ombyte innan och mitt i rollspelet fungerade bra. Närheten till Ellens hus med skåp och omklädningsrum var bra. Där fick vi också alltid färsk info om vad som skulle eller inte skulle ske. Alla samlades där på morgonen.

En trappa vid hörnet på huset, eller möjligheten till att använda trappan inomhus. Det är tungt att springa/gå upp och ned flera gånger i halkan och leran. Visserligen kunde man gå runt men det hade tagit för lång tid.

Annars var det helt ok.

– Gruppdynamiken

Mycket bra grupp att arbeta i. Fantastiska människor med mycket kunskaper, kreativa, praktiska. I en sådan grupp är det lätt att vara trygg

Projektledare och pedagoger fanns alltid till hands och de ordnade allt utan att tveka.

– Vad kunde ha gjorts bättre?

Fler aktörer skulle naturligtvis vara bra, som infiltratörer hos eleverna.

Längre tid innan förberedelser och möten med berörda ”sponsorer”.

Det hade varit bra om inläsningsmateriet funnits tidigare vilket det gör nu.

Rollspelet

–Helheten

Rollspelet fungerade mycket bra. Alla visste vad som skulle göras och utvärdering skedde hela tiden efter varje grupp. Allt förfinades snabbt. Rollerna fungerade mycket bra och jag tror att vi fick fram det vi ville. Språket användes så alla utomstående trodde att vi verkligen hade ett språk. Kommunikationen mellan aktörerna fungerade bra.

Dessutom kunde man med dessa proffs få feedback på sin roll, vilket är ovärderligt.

– De individuella delarna

Det var svårt i början att veta hur min roll skulle se ut. Att finna känslan. När man vet att man i första skedet vid – **gränsen** - skall vara en i känslomässigt sätt opåverkbar person, vaktande, kall då gick det bättre. Sedan är det bara att vid den korta tiden bli den personen.

Sedan att få växla till den hjälpande OV-handledare som var snäll och välkomnande men med en viss distans, var toppen eftersom de som kände igen mig också noterade att man bytt till en trevlig roll men ändock oförstående pga. språket.

I båda rollerna behöver man studera hur en gränsvakt/polis respektive en OV-handledare agerar på riktigt.

Eftersom inläsningstiden var så kort var det först efter halva tiden som det började bli riktigt bra. Nu när man vet hur det bör fungera blir det lättare att läsa in sig innan.

–Miljöerna

Gränsen är helt ok sedan skyltarna om Historieland osv togs bort, enkelt att ställa i ordning när man kom dit på morgonen. Allt kunde förvaras i kuren.

Förläggningen med rum och sängar var bra, tråkig och skum inredning. Typisk ”förläggning” men förmodligen så är den inte realistisk. Dom är nog finare. Men här ska det förstås vara tuffare, det ger rätt intryck.

Äckligt med råttorna i trappan inomhus.

–Vad kunde ha gjorts bättre?

Pass

8. Detaljerade rollbeskrivningar

Emil Grudemo El-Hayek
Smugglare – Flyktväg gränsen

Våffelbruket

Vi kom till våffelbruket ungefär 10 minuter innan vi skulle köra igång. Innanför personalingången låg listorna på flyktingarna, ibland fanns det utmärkt på listan vilka som spelades av vuxna vilket jag uppskattade. Vi tog listorna kollade igenom dem rev bort överskriften så det inte skulle synas på vilket språk det var skrivet. Oftast fick vi en signal när bildspelet skulle starta så vi kunde ta plats innanför personalingången. Vår signal på att börja var när musiken tagit slut till bildspelet, varpå vi smällde i dörrar. Jag tände min ficklampa och började lysa med den bakom duken för att sen stressad komma in i rummet där flyktingarna satt. Lyste dem i ansiktena men började relativt snabbt med att läsa upp de namn på vilka flyktingar jag skulle ha med mig.

Nu brukade jag säga att vi hade bråttom så att de skulle lyssna noga och att jag skulle räkna upp några namn, de jag räknade upp skulle ta sina saker och sen följa med mig ut. Här var jag ganska stressad och blev lätt uppretad om de inte lyssnade ordentligt. Jag kom in från bakom skärmen, som var uppsatt mot köket. Gunnar kom in efter mig genom ytterdörren. Sist kom Marcus in samma väg som jag kom. När jag hade läst upp alla mina namn manade jag på dom att skynda sig ut, snabbt skulle det gå.

Utställningsladan

Jag sprang först in i ladan och kollade att allt var lugnt, tittade på klockan var stressad. Skrek oftast åt de andra att skynda sig. Upprepade mig sa inte mycket, det jag sa var i princip, skynda er, kom igen, in, in, in och ett å annat, helvete och jävlar må ha slunkit över mina läppar. Jag ställde mig innanför dörren och när första personen kom in sa jag åt denna att ställa sig med ansiktet mot en vägg som jag pekade på och samtidigt föste jag denna person mot väggen. Detta gjorde jag med alla, så jag föste runt dom och ställde dom där jag ville ha dom alla med ansiktet mot väggen, hela tiden med uppmaningen, skynda er, upp mot väggen, ansiktet mot väggen, händerna mot väggen. När alla stod mot väggen börjad jag visitera dom efter vapen, men nu var jag helt tyst det jag eventuellt kunde säga var, har du vapen på dig och tyst, men annars sa jag inte något. När jag muddrade de dom gjorde jag det snabbt och relativt bryskt. ***Jag höll mig till att kolla under luvor, under armar, överdel av rygg, känna***

på ryggsäckar, och längst ner på deras smalben och eventuellt lyfta på hår. Jag tog bara på dom på områden som är "säkra" så att det inte skall kännas obehagligt på ett personligt plan utöver rollspelet. Alltså ej på eller över vader och bara övre delen av ryggen Allt detta gjorde jag ganska snabbt men så att alla skulle få en känsla av att jag bestämde och kontrollerade situationen. Detta var något jag började med efter några veckor för jag märkte att det behövdes något för att de inte skulle bli störriga och allt för pratiga. Eftersom Gunnar gjorde något liknande i skogen och det fungerade bra testade jag denna variant som helt klart blev en förbättring. När jag sedan var klar med att visitera dem fick dom stå kvar och titta in i väggen medan jag snabbt förklarade vad de skulle göra.

Det var nu jag skulle iväg för att betala "kompisen" som var gränsvakt så att vi kunde ta oss relativt obehindrat över första gränsen. Det sa jag inte nu till flyktingarna, för jag ville fortfarande att det skulle vara ovisst vad som händer så att de inte skulle känna sig trygga eller lugna. Det jag sa var att vi redan nu var i främmande land och att det inte var någon som ville ha oss här, men att detta är ett bra gömställe. Nu skulle de vara tysta, gömma sig där det var mörkt helt enkelt så att de inte skulle synas. Om det var någon som kom och knackade på dörren skulle de absolut inte öppna utan bara vara tysta, om någon lyckades ta sig in skulle de fortsätta vara tysta och gömma sig. Så brukade jag säga att jag snart skulle komma tillbaka. Sen gick jag bara men gjorde ett snabbt stopp i dörren, slog sen igen dörren och levde lite extra med låset.

Efter ett tag kom Henrik och "försökte" ta sig in i ladan varpå jag ropade till honom och hindrade honom, vi stod sedan utanför dörrarna och diskuterade något en stund. Sen var han nöjd och gick då därifrån, vi pratade gibbrish. ***Praktiska skäl till att Henrik väntade lite innan han dök upp var att Gunnars grupp skulle försvinna ur synhåll, eftersom han senare dök upp hos den gruppen, men självklart var väntan även här en viktig ingrediens.***

Om min grupp inte hade vart tysta inne i ladan kunde jag nu skälla ut dom för att de nu hade kostat mig en massa pengar eftersom det ju dök upp en vakt, vilket betydde att alla nu var skyliga mig pengar. Hade de varit tysta sa jag inget om vakten som dök upp. Nu förklarade jag vad som skulle hända, men först sa jag att jag skulle få ett telefonsamtal då jag skulle få reda på om alla hade betalat för sig...konstigt det var alltid två som inte hade betalat, och det var alltid en kille och en tjej. Jag valde alltså ut antingen ett syskonpar eller några som var gifta. Eventuellt kunde jag välja de som faktiskt hade både pengar och smycken. Jag tittade på listan ropade upp två namn som skulle komma upp till mig, förklarade att det fattades en stor summa pengar och att de var tvungna att betala. Om de hade något att betala med var det aldrig tillräckligt mycket för att lösa skulden. Då det visade sig att de inte kunde betala för sig, frågade jag om de ville följa med till Sverige eller bli kvar. Ibland testade jag de andra och frågade om de ville hjälpa till med betalningen men om jag kommer ihåg rätt så var det aldrig det, däremot var det *en* gång som alla självmant erbjöd sig att betala. Så om de ville följa med så var de tvungna att arbeta av skulden och detta skulle ske i Sverige. Det gick till som så att det var en man som skulle ta kontakt med dem på flyktingförläggningen, han hade nu tagit över deras skuld. Nu använde jag min ficklampa lyste på killen/mannen ifråga och sa "det är inte du som kommer att jobba av denna skuld" varpå jag bytte och lyste på tjejen/kvinnan "utan det är du". Mer än så sa jag inte, utan började förklara hur vi skulle göra för att ta oss in i Sverige.

- ? Vi skulle ta oss över två gränser för att komma in i Sverige
- ? Jag hade varit och betalat min kontakt vid den första gränsovergången, som var bevakad, så att den vid ett visst klockslag (förhoppningsvis) skulle vara obevakad
- ? Den andra gränsen var övergiven sen flera år
- ? De skulle göra som jag sa
- ? De skulle vara tysta

- ? De skulle röra sig tyst
- ? De skulle röra sig i samlad grupp

Nu gick vi ut från ladan och jag drog på mig min jackhuva. Vi gick mot första gränsen, hela tiden vi gick tittade jag nervöst på klockan eftersom vi hade en tid att passa. Vi stannade till vid stenbrottet där jag snabbt sa vad vi skulle göra och återigen sa till dom att vara tysta och hålla ögon och öron öppna för det var absolut inte säkert bara för att jag hade betalt en vakt, eftersom det fanns flera. Så sa jag åt dom att om det händer något och någon hamnar efter så får dom klara sig själva. Sen blev jag tyst, tittade på klockan, väntade en liten stund och sa sen att vi skulle gå. Jag gick först men när vi kommit halvvägs fram till bommen stannade jag som om att jag hade hört något och jag såg då att grinden var stängd, tittade mig omkring och valde sen ut någon som fick springa fram för att öppna grinden. För alla andra visade jag med handen att de skulle huka sig. När denna personen gick fram passerade han eller hon sensorn så bandet med komradioljudet sattes på. När jag hörde detta ställde jag mig upp lite panikslagen tittade mig omkring och skrek åt alla att komma. Sprang fram mot grinden och skrek åt personen som var där att öppna och springa och strunta i dom andra. Kedjan som satt i grinden satt fast med två pinnar, därför blev det lite svårt för personen som skulle ta bort den men jag som visste detta kunde slå eller sparka upp grinden i panik. Nu sprang vi till elstationen som fanns på andra sidan, hela tiden manade jag på alla att springa och att springa in bakom huset och ställa sig mot väggen.

När den siste personen nästan var framme sa jag åt dom att vänta där, sen sprang jag iväg mot nästa gräns och lämnade dom där utan att säga något mer. Jag sprang bort till grind två så att dom inte skulle kunna se mig och medan jag var där så kollade jag att allt såg bra ut och om det var några arbetare där så hade jag möjligheten att tala om att vi var på väg så att de inte skulle prata svenska med oss. Jag väntade någon minut och halvsprang sedan tillbaka till gruppen. Jag stannade vid några buskar och vinkade till mig dom och visade att de skulle huka sig medan se gick. Vi halvsprang sedan drygt halvvägs fram till nästa gräns. Om det var som så att det var några som arbetade vid lokalerna där just då, så sprang vi inte, utan gick raskt och låtsades som om att inget hänt.

Nu förklarade jag för dom att vi skulle in i Sverige och detta var en gräns som var övergiven sen flera år men att inte alls långt därifrån låg den nya gränsövergången, som var bevakad. Så om vi stötte på problem så var det i form av vakter med vapen och hundpatruller. Sen sa jag att vi skulle ta oss över gränsen två och två, om de var många tre och tre. Det första paret skulle öppna grindarna så att vi andra bara kunde springa igenom. Jag sa vart vi skulle springa och jag menade på att om vi bara kom förbi det stora röda huset (milkoland) skulle nog allt vara lugnt. ***Detta sa jag för att jag skulle slippa att alla sprang iväg hur långt bort som helst.*** Sen passade jag på att förklara hur hundarna var tränade, de var tränade på att hugga den de först kommer åt, så med största sannolikhet hugger hundarna alltså den som är sist. Nu skickade jag iväg dom i par ganska så tätt för framme vid grinden var det relativt svårt att få bort kedjan, vilket gjorde att vi alla naturligt stannade upp vid grinden, detta blev ett bra stressmoment. Jag höll mig alltid med det paret som gick någonstans i mitten, så några alltid fick vara före och några alltid efter mig. Nu kunde jag återigen stressa dom, och säga åt dom att skynda sig men nu viskade jag nästan. När de första kommit in passerade de sensorn som satte igång hundskallen, då sprang jag och började skrika att det är nu eller aldrig och nu svor jag för nu var jag riktigt nervös. Spring för i helvete, skynda er, svenska hundar biter lika hårt som alla andra hundar. När vi kommit bort till milkoland saktade jag ner tittade mig omkring och tog av mig huvan och sa att vi nu var i Sverige. Nu skulle vi gå till migrationsverket, så nu skulle det se ut som om vi var på söndagspromenad så att folk inte blev misstänksamma. Samtidigt som vi relativt lugnt började gå mot migrationsverket förklarade jag för dom vad som skulle hända och vad de skulle göra.

- ? Om de hade pass eller ID-handlingar skulle dom kastas, för då kanske dom skulle få stanna lite längre tid i Sverige
- ? I Sverige säger man swetzi (kommer inte ihåg hur det stavas)
- ? Om polisen kommer skulle dom säga asylum
- ? Jag lärde dom vad ja, nej och migrationsverket hette
- ? Jag sa att det säkert var synd om dom allihop och att deras historier säkert var fruktansvärda men om dom ville ha en chans att få stanna så skulle dom spä på sina historier ordentligt, men att de skulle hålla sig till sanningen

Nu gick vi bort till macken där vi tog oss in genom dörren i metallstaketet (en mycket bra väg). När vi var inne på gården sa jag att jag ville ge dom som var skyldiga mig pengar ett hjärtligt råd. Jag bad dom skaka fram pengarna innan den där mannen skulle dyka upp på förläggningen så skulle dom slippa jobba av skulden. Återigen sa jag att det är kvinnan som jobbar av skulden. Sen var jag nästan övertydlig med att visa var de skulle gå.

- ? Ser ni det grå huset (och pekade)
- ? Bakom det finns en innergård
- ? På innergården finns det ett rött hus
- ? På dörren där står det skrovojlattje och det är **dit ni ska**

Varpå jag sen sprang därifrån, men jag ställde mig bakom macken huset så jag kunde se att de hade fattat vad jag sa.

Sen gick jag ner till ellens hus bytte om och snackade lite snabbt med de andra om hur det hade gått och hur grupperna hade fungerat. Jag gick sen upp till migrationsverket, nu som tolk, och eftersom Gunnar gjorde gott kaffe tittade jag mest på. Satte sen på datorn på Henriks kontor och sen väntade vi på att de asylsökande skulle komma.

Gunnar Ångström

Smugglare, flyktväg skogen, samt asylhandläggare på Migrationsverket.

1. Ut ur väffelbruket – snabb gång eller lätt språng fram till skogen. Fort in i skydd av träden. Halt.
2. Genomgång av läget och eventuellt visitering så att ingen har vapen eller sprängmedel med sig. Alla mobiltelefoner stängs av.
3. Smugglaren berättar om minfältet de ska över, hur flykten ska gå till, vem som ska gå sist och vem som ska gå närmast smugglaren (hans favoriter går närmast och de han ogillar går längst bak).
4. Smugglaren eldar upp namnlistan han haft för att samla gruppen och förklarar att han inte vill ha några bevis som kan koppla honom till dem om något skulle hända, för att förtydliga flyktingarnas hjälplöshet.
5. Sedan börjar vandrigen genom minfältet. Om bilar eller fotgängare passerar på den intilliggande vägen får alla huka sig och vänta tills dessa passerat.
6. Efter drygt halva vägen kommer gruppen förbi en liten glänta där det synt spår efter människor och en minexplosion. Där stannar smugglaren gruppen och berättar att det lättaste delen av deras resa nu är avklarad och att den svåraste återstår. Han poängterar att de inte får röra sig utan för det lilla område de står på eftersom det ligger minor överallt. Raljerar över hur kostsam och riskabel flykten är för honom och att han ändå väljer att

riskera sitt eget liv för gruppen. Han uppmanar därför gruppen att lämna ifrån sig sina värdesaker till honom och gör inte alla som han säger blir han hotfull och öppnar deras kläder eller väskor för att leta själv. Oftast tar han alla personliga tillhörigheter även om det inte är något materiellt värde eftersom han vill ha användbara hållhakar på dem även när de kommit över gränsen.

7. Därefter fortsätter färden genom sista delen av minfältet, genom det täta grenverket och över gränsbäcken. Han stannar upp gruppen och förklarar att de nu är i Swetzi och att det är hans förtjänst att de alla fortfarande har livet i behåll. Han poängterar också att några i gruppen kommer att bli tvungna att betala mer efter att de kommit fram samt att det blir konsekvenser för de som inte lyckas göra det. Att det inte är mammor eller pappor som kommer att hamna i kläm utan deras döttrar eller yngre systrar som kommer att bli tvungna att ta nattjobb. Ibland säger han också att några av männen kommer att bli tvungna att utföra arbeten (underförstått inbrott och dylikt) om de inte lyckas betala mer efter en tid i Sverige.
8. Gruppen förs i språngmarsch över den öppna ytan norr om dammen och till Sylstugan. Där förklarar smugglaren att han tillfälligt måste lämna gruppen för att kunna ordna med de papper de behöver för att kunna stanna i Sverige. Han kan också ge dem tipset att krydda sin historia för att ha större chans att få uppehållstillstånd, lära dem ett par ord på gibrish (exempelvis asylum). Slutligen säger han att de ska sitta tysta och vänta tills han kommer tillbaka, reglerar dörren med en tunn träpinne och beger sig sedan springande därifrån.
9. Smugglaren går raka vägen ner till Ellens hus, byter om till Migrationsverkets asylhandläggare och beger sig sedan upp till Scenen där han förbereder sig för att ta emot klassen i denna roll.

Gunnar anmärker: Hoten om den extra betalningen och dess konsekvenser varierar efter hur gruppen är. Även de platser på vilka hoten uttalas varierar mellan minkrevad, gränsbäck och sylstugan. Smugglaren ser hela tiden mer ingående på kvinnorna och för ibland undan håret på dem, en ganska diskret gest som av dem ändå upplevs som mycket närgången.

Marcus Berglund

Bilburen smugglare över gränsen vid Ellens hus, polis vid omhändertagande av skogsgruppen, samt chaufför åt Migrationsverket. Minibussen följer alla dessa roller.

1. Smugglaren är stressad och otrevlig. Han för gruppen ut ur väffelbruket och beordrar dem att snabbt kliva in i minibussen som står parkerad utanför. Medan han själv kliver in på förarplatsen för att lägga sin ficklampa i handskfacket smiter den palestinska kvinnan in i bussen tillsammans med de övriga flyktingarna.
2. Smugglaren går runt bussen med namnlistan i hand och ropar upp någon av flyktingarna som inte har pengar som personlig tillhörighet. Smugglaren säger att han/hon bara betalt förskottet och inte får följa med utan att betala resten av summan som krävs för att få följa med. Om ingen som har pengar snabbt erbjuder sig att vara solidarisk dras flyktingen ur bussen och lämnas kvar medan smugglaren stänger dörren och sätter sig bakom ratten för att åka. Om fortfarande ingen gör en ansats till att hjälpa får den palestinska kvinnan försöka övertala någon av medresenärerna att gripa in. Om de gör det stoppas bilen och den kvarlämnade får åter kliva in. Om fortfarande ingen gör en ansats till att hjälpa måste smugglaren stanna bilen och säga att han fått en idé, att han/hon ändå får åka med men att:
 - En manlig flykting senare kommer att bli kontaktad på förläggningen för att bli tvungen att utföra några jobb (underförstått kriminella sådana) som betalning.

- En kvinnlig flykting kommer att bli kontaktad för att tvingas prostituera sig och annars, via smugglarens kontakter, bli utskickad från Sverige.
- 3. Smugglaren upptäcker den palestinska kvinnan och blir rasande. Han ber henne i hårda ordalag att kliva ur eftersom hon redan innan sagt att hon inte hade nog med pengar för att kunna ta sig ända in i Sverige. Kvinnan bönar och ber men smugglaren vägrar och börjar bli hotfull tills kvinnan säger att hon har sina pengar insydda i kläderna och eftersom smugglaren är stressad nöjer han sig med det. Han börjar köra, med en kommentar att det är bäst för henne att hon börjar leta fram pengarna för att hon inte tar sig in över gränsen utan dem.
- 4. Medan bilen rullar iväg börjar kvinnan med gråten i halsen prata med de övriga flyktingarna och börjar sedan gråtande berätta hur hon såg sina älskade föräldrar sprängas i bitar på marknaden i Ramallah. Smugglaren skriker åt henne att hålla käften och säger att ”ingen är intresserad av hennes jävla familj”. Hon fortsätter berätta med avbryts av smugglaren som börjar ge förhållningsregler för den gräns de ska passera. Han säger att han för formaliteternas skull kommer att säga att de är gästarbetare och att deras papper finns in en annan buss som kommit bort längs vägen. Att tullen vanligtvis bara skulle skratta åt en sådan förklaring men att killen som tjänstgör vid den tidpunkt de passerar står på hans lönelista och kommer att släppa in dem på det. Han säger att ingen får yppa ett ord eftersom de då bara riskerar att förstöra allt och att det då bara är de själva som råkar illa ut.
- 5. Den palestinska kvinnan börjar fråga om smugglaren känner till hennes tre barn som ska ha färdats samma väg tidigare. Smugglaren svarar att han skiter i hennes barn och när hon gråtande fortsätter att fråga tiger han vilket får henne att tappa fattningen och skrikande upprepa frågan.
- 6. Strax efter infarten till Ellens hus men före grindarna tvärstannar smugglaren bussen, vänder sig om och väser att det är dags för kvinnan att betala. Kvinnan säger snyftade att hon inte har några pengar. Smugglaren kliver ur bilen, kliver resolut över till andra sidan och sliter upp dörren. Han ber med återhållen vrede den gråtande kvinnan att kliva ur. Kvinnan bönar och ber och försöker förklara sig och smugglaren upprepar sin order.
- 7. Plötsligt får han syn på hennes vigselring och frågar om det är guld. Hon säger ja och han undrar om han får titta på den. Kvinnan blir rädd och försöker gömma handen medan hon säger att hon fått den av sin man och att smugglaren aldrig skulle få lägga händerna på den. Smugglaren blir road av kvinnans stammande och säger med lekfull röst att han ju bara vill titta lite på den. Då kvinnan åter skriker nej blir han mycket hotfull, lutar sig fram och säger med låg röst ”om du inte kliver ur så kommer jag att bli våldsam och det vill du inte”. Kvinnan börjar snyftade ta sig fram mot utgången och när hon tar sista steget kastar hon sig mot marken samtidigt som smugglaren följer med i rörelsen så att det ser ut som att han sliter ut henne. Medan kvinnan ligger kvar på marken slår smugglaren igen dörren, går tillbaka runt bilen, sätter sig bakom ratten och kör medan han svär åt ”kärringen”.
- 8. Bussen kör fram och stannar vid vägbommen och smugglaren blir nervös eftersom gränspassagen är ett kritiskt moment.
- 9. Istället för den manliga tullman som smugglare pratat om är det en kvinnlig tulltjänsteman med bister min kommer ut ur tullkuren och smugglaren får nästan panik, för att det tydligt ska framstå att något håller på att gå väldigt snett. Han vevar ner rutan och tullkvinnan ber på gibbrish att få chaufförens papper och bildokument. Medan han tar fram dem ur handskfacket kikar hon in i bussen, ser mycket misstänksam ut börjar ställa frågor som smugglaren stressat försöker besvara. Hon går runt bilen. Smugglaren kliver ur, följer efter henne och verkar försöka övertyga henne om att släppa igenom bussen men utan att lyckas.

10. Hon öppnar bildörren och beordrar samtliga i bussen att kliva ur. Smugglaren försöker hela tiden prata med henne, bejande och lissmande, men hon ignorerar honom och börjar be flyktingarna en och en om deras pass. Smugglaren börjar under tiden att gå fram och tillbaka längs bommen för att se om han kan få en skytt av mannen som skulle ha mött dem. Tullkvinnan börjar söka igenom bilen och kommer ut med två avskjutna gevärshylsor (som hon förvarat i sin ficka) som hon med barsk stämma börjar förhöra flyktingarna om. En av flyktingarna (oftast den som verkar ta rollspelet minst seriöst) tas åt sidan.
11. Smugglaren får fram sin telefon, tar fram numret till aktören som är tullkvinna men utan att ringa och låtsas sedan börja prata med någon. Han är mycket upprörd över situationen, skäller och kräver på gibbrish att någon kommer och löser problemet. Mitt i samtalet aktiverar trycker han iväg samtalet så att tullkvinnans telefon ringer. Hon svarar och under en kort stund talar de båda i telefon medan flyktingarna får vänta. Smugglaren lägger på och sedan även tullkvinnan, som uppenbart missnöjd signalerar att gruppen kan åka vidare men utan den flykting som togs åt sidan. Smugglaren blir mycket tacksam och skyndar sig tillbaka in i bilen medan tullkvinnan bara säger några uppenbart varnande ord till svar.
12. Bommen fälls upp och det blir grönt ljus. Bilen passerar och precis när smugglaren tydligt andas ut knackar tullkvinnan i bilen för att få den att stanna. Orsaken är dels för att lämna tillbaka smugglarens dokument som hon tidigare tog och dels för att låta den ”omhändertagne” flyktingen att åter kliva in i bussen.
13. Bussen åker vidare och smugglaren gratulerar syrligt flyktingarna för att de nu tagit sig in i Swetzi. Att de enbart hade tagit sig igenom gränsen eftersom hans telefonsamtal hade lett till att en av hennes chefer beordrat henne att släppa igenom gruppen trots att det innebar uppenbart tjänstefel. Hon hade dock inte vågat säga ifrån på plats men dock sagt till smugglaren att hon skulle anmäla såväl bilen som sin chef i efterhand.
14. Smugglaren informerar gruppen om att han kommer att lämna av dem på Skrovojljatje, som är deras Migrationsverk. Att de ska gå in där och säga ”asylum” och att personalen där då kommer att förstå att de vill komma med sina ömkliga snyfthistorier och vill att någon ska tycka synd om dem. Han stannar bilen utanför Lignell och besvarar eventuella ”tack” med ”stäng dörren efter er”.

Sedan kör minibussen vidare, stannar vid ladugården där smugglaren byter om till polis, sedan kör han till Våffelbruket och plockar upp den beväpnade polisen och vänder tillbaka mot sylstugan för att göra omhändertagandet av gruppen som gått genom skogen.

Skogsgruppen sitter ensam i cirka fem minuter innan en vit (polis-) minibuss passerar på vägen, bromsar in vid åsynen av stugan och sedan fortsätter, för att sedan sakta komma körande från andra hållet och ge intryck av att spana in sylstugan. I bussen sitter aktören som strax innan agerat smugglare över gränsen vid Ellens hus, nu ombytt till Polis, tillsammans med den beväpnade polisen som i inledningsskedet assisterat den tredje smugglaren vid utställningsladan. Allt aktörerna säger från denna punkt är på gibbrish.

1. Bussen dyker upp en tredje gång och stannar nu på vägen nedanför Sylstugan, vilket flyktinggruppen ser genom stugans fönster. Bussen backar upp mot stugan och ur stiger två poliser. Föraren står kvar vid bussen med händerna på ryggen medan den beväpnade efter en kort diskussion på gibbrish går med resoluta steg mot stugan.
2. Den beväpnade polisen kliver först bakom knuten på sylstugan, som för att kontrollera om någon finns där, och dyker sedan upp precis framför fönstret och lyser in med sin ficklampa.

3. Han sliter upp dörren, lyser på flyktingarna med flicklampan och ber dem identifiera sig. Oftast säger någon då "asylum" och i annat fall får polisen efter en liten stund själv fråga. Han stänger dörren och diskuterar med kollegan vid bussen, tar upp sin telefon, ringer högkvarteret och meddelar sedan kollegan att gruppen ska till migrationsverkets transitenhet. Kollegan öppnar busstdörren medan den beväpnade polisen öppnar stugdörren och bryskt beordrar alla att gå till bilen.
 4. Efter att alla klivit in stänger den beväpnade polisen busstdörren, hans kollega startar bussen och de åker.
 5. Om det är morgongruppen finns risk för att bussen nu möter eftermiddagsgruppen på deras väg till teatern och därför kör man då alltid den övre vägen, bakom ladugården, för att till slut släppa av flyktingarna vid transitenheten. Under färden för poliserna ett lågmält samtal med varandra, till synes om vardagssaker och säger åt flyktingarna hålla sig lugna eller vara tysta om det inte skulle vara fallet.
 6. Bussen stannar utanför Lignellsalen. Den beväpnade polisen kliver ur, öppnar bryskt dörren, beordrar flyktingarna att kliva ur. Chauffören kör vidare medan den beväpnade polisen följer dem sedan till transitenhetens väntrum och sedan går ner till Ellens hus, byter om till asylhandläggare och går sedan upp till scenen för att invänta gruppen.
 7. Bussen kör ner runt vandrarhemmet och ut genom grindarna på baksidan där aktören byter om från polis till migrationsverkets chaufför.
1. Chauffören låser upp köksdörren till Lignellsalen. Går lugnt genom korridoren som föreställer tranistenhetens väntrum och utan att hälsa på någon av de asylsökande som sitter där. Om någon försöker prata med honom hälsar han artigt men ointresserat och fortsätter gå.
 2. Han går igenom dörrarna till kontoren och fortsätter tills han stöter på någon ur personalen.
 3. När han kommer in ignorerar han de asylsökande i rummet och ber personalen om dokumenten till de personer som han ska ta ner till förläggningen. Vanligtvis uppstår en liten diskussion (självklart på gibbrish) där personalen menar att han inte bara kan storma in sådär och att måste kunna legitimera sig för att få några dokument. Han anser att han borde bli igenkänd i alla fall men efter att motvilligt ha legitimerat sig får han arkivmapparna tillhörande fyra till sju personer. De asylsökande som funnits i rummet får alltid följa med på en gång och gå rakt igenom väntrummet medan de som kommit ut dit första så gott som alltid blir kvar till sist.
 4. Chauffören går ut i väntrummet, ropar upp namnen på mapparna och för de uppropade flyktingarna med sig ut i bilen.
 5. Under färden svarar chauffören eventuella tilltal på gibbrish, eller "no speak" och sitter annars tyst.
 6. Bilen kör vägen till höger om scenen och ner bredvid Lillhårdalsgården och svänger in farmför nedre våningen på scenens baksida. Chauffören säger på gibbrish att de är framme vid förläggningen och att de kan stiga ur bilen och kliver sedan själv ur och överlämnar mapparna till OV-handledaren som möter upp.
 7. Bilen åker sedan tillbaka till Lignell och upprepar punkt 1-6 tills alla flyktingar transporterats ner till förläggningen.
 8. Efter att alla transporter är klara låser chauffören bilen och tillbringar resten av sin tid i förläggning och migrationsverkskontor med olika arbetsuppgifter man får komma på efter hand.

Gunilla Nilsson-Edler

Personal på transitenheten och tolk på Migrationsverket

Tiderna är ungefärligt angivna. Kunde variera ganska mycket, dels beroende på gruppens storlek och dels beroende på när de första asylsökande nådde fram till Transit.

Grupp 1 Grupp 2 Arbetsuppgift

9.50	12.20	På plats i Transit. Skräpa ner i väntrummet. Göra i ordning dator, besöksstolar mm. Förbereda cirkuleringskuvert = akter. Små Post-It lappar används som nr-lappar för asylsökande.
10.10	12.40	Kommer den första flyktinggruppen. Ge dem nr-lappar. Ropa in dem. Fråga efter: Nam, alde, kvartrisch, nationality och fyll i akten. Lämna akt till Anette och visa in den asylsökande till nästa rum. Prata med städerskan Betto, ta kaffepaus, bjud ev asylsökande på kaffe. Jag hade termos med varmvatten, kaffepulver, plastmuggar och andra nödvändiga attiraljer för detta.
10.40	13.15	Färdig med alla i Transit. Byt till tolkmundering. Jag bytte från kavaj till skjorta – en snabb manöver – ibland i väntrummet på Transit – ibland vid Brunflologen – ibland i köket på Skrovolatje. Gå snabbt ner till Skrovolatje.
10.45 - 11.00	13.20	På plats för tolkuppdrag tillsammans med tjänsteman. Tjänsteman har fått akter, ropar in asylsökande för samtal. Jag hälsar och förklarar våra roller. Säger att de skall tala sanning och att samtalet tas upp på band. Försöker tolka så objektivt som möjligt. När alla samtal är genomförda samlas alla asylsökande i väntrummet och asylbeskeden delas ut.
11.30 -11.45	14.00 -14.15	Allt klart. Tid för utvärdering med alla aktörer, samt lunch eller kaffe.

Anette Nordin

Personal på Transit och sekreterare på Migrationsverket

Arbetsgång ”Transit”

Dagen börjar med att alla lampor tänds, datorerna slås på, papperna från personakterna tas ut och placeras i skrivaren och allmänt kollar över att allt ser ok ut inne i de rum som jag är ansvarig för; foto-, fingeravtrycks- och väntrum.

Inväntar gruppen som vanligtvis anländer 10-20 minuter efter start till oss på Transit.

Då gruppen anländer väntar vi på att de knackar på eller bara öppnar dörren. Vi ser då frågande på dem tills att de säger: -Azylum?! Senare hälften av projektet har jag pekat på bänken och sagt: -Plasse et kalme (Sätt er och ta det lugnt), sen har jag pekat ut toaletten för dem. Därefter går jag in till Gunilla och förklara för henne att det sitter asylsökande i väntrummet under det att gruppen hör mig, sen stänger jag dörren.

Efter kanske 5 minuter knackar Gunilla på dörren och det första besöket kommer in. Är det gott om tid skriver jag in dem i min dator via den mapp som jag får av Gunilla. Jag frågar också om det är deras rätta namn och nationalitet som står på mappen, även undrar jag om de verkligen inte har ett pass?! Efter detta tar jag ett foto på dem och visar sedan in dem i rummet där fingeravtrycken tas.

Då det är dags för fingeravtrycken pekar jag först på "Eurodac"-pärmerna. Sedan visar jag att de skall lägga handen på OH-apparaten därefter söker jag ögonkontakt och säger: -Close ami (stäng ögonen)! Jag klickar på musen till datorn och trycker på OH:n under några sekunder, klickar igen på musen och tar ut ett papper ur skrivaren. Papperet stoppar jag i deras mapp och säger (typ): - Sonne ma a datski et to se Eurodac (detta var ett handavtryck av er till Eurodac).

Jag öppnar dörren och pekar ut mot korridoren på en annan dörr som det står "Vatzki" (väntrum) på och säger: - Sii vatzki! Passi si do, schaufforen so skrovolatje så plasse ett kalmo (Väntrummet, passerar dörren så kommer en chaufför som tar er till flyktingföreläggningen)! Jag kollar så att de går igenom och går sedan tillbaka för att ta hand om nästa personer som Gunilla skickat vidare.

Då och då dyker chauffören upp och vill hämta flyktingarnas mappar. Oftast blir det lite tjafs eftersom han inte vill visa mig ID-handlingar utan tycker att det par bilnycklar räcker som identifikation. Jag ger mig inte utan ska se ID-handlingar, när jag väl fått se dessa lämnar jag ut mappar till honom.

De mappar som chauffören inte hämtat ser jag till att de ligger synligt om jag hunnit gått tills nästa gång han kommer och hämtar folk.

Då allt är klart byter jag kläder och om det är sista eller enda passet för dagen släcks lampor, datorer och stolar som står i vägen för eventuell utrymning vid brand samt sladdar som ligger i vägen för detta plockas ihop. Sen går jag ner till receptionen på scenen där bland annat föreläggningen ligger.

Denna process tar 30-45 minuter, beroende på gruppstorlek och annat som kan hända.

Arbetsgång "Reception, Skrovolatje"

Byter om uppe på transit och rusar ner mot scen.

Kommer in, hälsar på de asylsökande: -Haphana (god dag/hej). Går vidare till receptionsdisken och gör mig hemmastadd. Oftast inväntar jag Marie genom att sitta ned och läsa i en pärm, fila naglarna eller annan förstörelse. Pratar inte så mycket med besökarna utan sitter mest, har upplevt som att de pratar om sina roller och öden mer om jag bara finns i rummet. Blir stämningen hög kan jag be dem lugna sig, annars tilltalar jag med oftast inte. Någon gång frågar jag om de finns någon som vill ha kaffe.

När Marie kommer upp med personer och tillhörande mappar tar jag dessa (gärna en och en) med mig till någon av handläggarna (Henric eller Gunnar). När alla mappar är utdelade och alla personer är intervjuade kommer Marie upp med alla asylsökande. Marie förklarar att de kommit för att få sina asylbesked. Jag ropar på Emil eller Gunilla som kommer med dessa, de förklara på svenska för samtliga att nu ska de få asylbeskeden. De säger även att alla blir uppropade en efter en och att samtliga får ta det lugnt och lyssna så att alla hör sitt namn.

När samtliga besked är utdelade frågar Emil eller Gunilla om alla fått ett. Är det klart går alla aktörer ut ungefär samtidigt, går man ut genom en dörr smälls denna igen. Jag går ut sist, min väg ut är den som går ut på scen. Dörren smälls igen med kraft och där ute står Mia eller Lena och väntar. Efter några sekunder går de in i rummet och visslar i en pipa. Detta är slutsignalen.

8. Rekvisitalistor

Smuggelväg ”Gränsen” Utställningsladan

Stolar
Bordskivor
Bordsunderreden

1: a Gränsen ”stenbrottet”

Komradioljud, [måste riggas av utställningssektionen](#)
Bom. [Måste hyras/lånas](#)
Betongsugga. [Måste hyras/lånas](#)
Skylt på bom ”Tull/Told”, rund
Skylt på staket med landssymbol, fyrkantig
Vaktkur. [Måste hyras av ExpoNorr, om tillgänglig](#)

I vaktkur

2 stolar
2 läskburkar
1 kaffekopp
Lösa pappersblad
Liten pärm
Choklad skräppapper
Telefonkatalog
Snusdosa
Cirkulationsmapp

2: a Gränsen ”milkoland”

Bom liggandes på marken, [Måste lånas/hyras](#)
Betongsugga. [Måste lånas/hyras](#)
Gränsskylt med Sveriges landssymbol, fyrkantig
Vaktkur, [Måste hyras av ExpoNorr, om tillgänglig](#)
Hundskall, [Måste riggas av utställningssektionen](#)

I vaktkur

Trasiga tidningsblad
Pappmugg
Läskburk
Papper

3:dje Gränsen ”Ellens hus

Bom med gränsskylt.
Landsskylt.
Trafikljus grönt o rött.
Ficklampa vid undersökning av ankommande bilar.
Stol i kuren.

Migrationsverket

Receptionen

- 1 stol
- 1 skrivbord
- 1 papperskorg
- 1 telefon
- A5 block
- PostIt block, små 2 stycken
- 2 pennor (blyerts och kulspets)
- 2-3 pärmar
- Anslagstavla

Väntrum

- 1; 2-sittsoffa
- 1; 3-sittsoffa
- 1 fåtölj
- 1 bord
- 2 sittbänkar
- Ca 10 stolar
- 1 kortlek
- 1 spel
- Informationsblad från RFSL på olika språk
- Informationsblad från Migrationsverket

”Transit” (Tre kontor byggs in i Lignell av utställningssektionen)

Väntrum

- Befintliga bänkar
- Toaletter
- Bord med duk, ljusstake, blommor el dyl
- Papperskorg
- Info-material/broschyrer på främmande språk
- Städvagn och tillgång till vatten för torkning av möbler och golv
- Kvarglömda klädesplagg
- Skräp på golvet
- Spyror på toaletten (krossade tomater blandat med mjölk)
- Skylt vid dörren in till receptionen med text ”Kontri”

Reception

- Arbetsbord
- Arbetsstol
- 3-4 besöksstolar
- Lampa
- Dator
- Telefon
- Telefonsvarare
- Skrivblock
- Pennor

- Små Post-it-lappar för nr till de asylsökande
- Cirkuleringskuvert = akt för de asylsökande, med kolumner för Nam, Alde, Kvartrisch och Nationality
- Hurts (el hylla)
- Pärmar med gibbrish-skyltar
- Världskarta på väggen
- Ev kaffeattiraljer

Fotorum

- 1 hårddisk
- 1 mus
- 1 tangentbord
- 1 skrivbord
- 1 kontorsstol
- 1 bord
- 3 besöksstolar
- A5 block
- PostIt
- Tomma plastmappar
- 1 tidsskiftssamlare
- 5-6 pärmar
- 1 kopieringsapparat
- 1 skanner
- 1 kamera
- 1 blix
- Skrivbordslampa
- Pedestal
- 1 hög pall
- Vit duk
- Pennor
- Korg för pennor
- Skylt på dörren till fingeravtrycken med texten "Eurodac"
- Skylt vid dörren till fingervatrycken med texten "Prorov"

Eurodac-rum

- Hårddiskar
- 2 tangentbord
- 2 möss
- 2 skärmar
- 2 OH-apparater
- 1 skrivbord
- 1 litet bord
- 1 skrivare
- 1 pärm (Eurodac)
- Pennor
- A5 block
- PostIt

Korridor

- 1 lagerhylla

- Skylt på dörren till väntrummet med texten "Vatzki" (=väntrum)

Väntrum

- Ca 15 stolar
- Annan befintlig inredning som hör till Grändcaféet

Skogen

- Varningsskyltar för minor
- Minkrevad
- Klädstreck med tre plagg
- En sönderbränd sko
- Sönderbränd docka

Två Kontor på migrationsverket, dvs. dubbla uppsättningar av allt

- Skrivbord
- Dator
- Skrivbordsunderlägg
- Tidsskriftsamlare
- Bandspelare, [lånas av Lansarkivet](#)
- Kalender
- Telefon
- Anteckningsblock
- Pennor
- Post-it lappar
- Skrivbordslampa
- Flygbiljetter
- Stolar 4 st, en kontorstol och 4 besöksstolar
- Papperskorg
- Anslagstavla med vykort, fotografi, blomma, karta, telefonlista, mm
- Dokumentskåp
- Pärmar med gibbrishskyltar
- Vägghängare
- Klädhängare
- Teckningar och tavla på väggen
- Förlängningssladd med grenuttag
- Namnskylt utanför kontor
- Frågeformulär på gibbrish
- Klocka

Inventeringslista Flyktingförläggning

Tv

Video

Videoband med inspelade nyheter och program på svåra språk. Fast ljud är knappast nödvändigt på Tv:n

CD-spelare i låst rum

Cd med inspelad musik tex arabisk musik

Spel, internationella. Tex. Backgammon, luffarschack, kortlek, Kalaha

Litteratur på olika språk.

Broschyrer om sjukdomar mm på utländska språk från apotek mfl ställen

Bilder, affischer, tavlor på väggarna.

Anteckningsmateriel för att skriva elevernas rollnamn vid rumsfördelning och upprättande av aktivitetslista för OV-handledaren. Teater, fotboll mm

Sängar

Kuddar

Madrasser

Bord

Stolar

Muggar eller glas för att dricka vatten ur

Sopkorgar 2st

Önskemål

Skyltar med rumsnummer

Skyddsöverdrag

Örngott

Matsedel med tider och meny.

Kalle anka och rolig tecknad film när det är mycket stökiga elever.

Övrigt

- Minibuss, måste hyras
- Lokalbokningar av lokaler ca 3 veckor i förväg (dvs. Våffelbruket, Lignellsalen, Sylstugan, Scenen).
- Lån av viss rekvisita för aktörerna (tull och polismunderingar, mm).
- I Våffelbruket ska det möbleras om. Utställningssektionen måste bygga en skärm för bildspel samt rigga ljud och dvd-anläggning.